

En kvalitativ undersøgelse af socialrådgiveres arbejde med
Udvikling af forældrekompetencer under anbringelser

“... jeg har også hele tiden syntes, at det relationelle er vanvittigt vigtigt.”

Informant B

Masterafhandling i udsatte børn og unge, faglig ledelse

4. semester, forår 2022

Aalborg Universitet

Udarbejdet af: Vibeke Schæffer og Stine Karlsson

Vejleder: Anne-Kirstine Mølholt

Aflevering d. 9. juni 2022

Anslag: 93.244

Indholdsfortegnelse

Abstract	3
Kapitel 1 - Indledning	4
Problemfelt	5
Problemformulering	8
Undersøgelsesspørgsmål	8
Definition af begreber	8
Kapitel 2 - Metode og undersøgelsesdesign	9
Metodevalg	9
Fremgangsmåde	11
Analysestrategi	13
Valg og etiske perspektiver	14
Kapitel 3 - Teoretisk referenceramme	15
Kvalitet i det sociale arbejde	15
Magt	16
Menneskesyn	18
Anerkendelse	20
Kapitel 4 - Analyse	21
Tema 1 - Ønsker og muligheder for forældrene	22
Generelle betragtninger	22
Relationens betydning	23
Serviceniveau	24
Delkonklusion	26
Tema 2 - Udviklingspotentialer hos forældrene	27
Menneskesynets betydning	27
Magtens betydning	29
Delkonklusion	31
Tema 3 - Samarbejde med forældrene	31
Det gode samarbejde	32
Den dobbelte betydning	33
Det svære samarbejde	35
Delkonklusion	37
Kapitel 5 - Konklusion	37
Kapitel 6 - Perspektivering	40
Kapitel 7 - Litteratur- og bilagsliste	41

Abstract

When we wrote the assignment for our second semester project, regarding adoption of children without the consent from their parents, we were very inspired by the findings in the specific empirical data we used as a platform for our analysis. In general, we are intrigued by the complexity of social workfare, and are curious about how we as a system support both the children and their parents - particularly in those cases, where the children have been put in foster care.

In this thesis our primary purpose is to try to uncover whether the social workers work with the development of parenting skills in order to solve the problems that caused their child to be placed in foster care.

In order to do so, we have chosen to conduct a semistructured interview with social workers working in two different municipalities. We initially made an interview guide consisting of four themes with questions regarding each of the themes. Subsequently we coded the statements made by the social workers, and used the statements as a base for our analysis.

Along the way, we got off track and found ourselves analyzing the statements based on the theories instead of the other way around, and had to reconsider our approach. In the end, we got back on track and started analyzing our theories based on the empiric material instead of the opposite.

We found that there are a lot of statements expressing the force exercised by the social workers, when they talk about their work and explain the challenges they meet. We found that the social workers were unaware of the fact that they in their statements expressed a significant amount of force, when describing their collaboration or interaction with the parents.

We also found a significant amount of statements regarding the social workers' underlying view on humanity, when they express their feelings considering their efforts to try to do what is best for both the children and the parents.

We have found that the social workers in general very much want to help the families and want to provide the necessary support to the parents, so that they can become more capable parents in relation to their children.

We are able to conclude that social work as a workingfield is very complex and difficult to navigate. The social workers we interviewed were very concerned about making the best decisions regarding the welfare of both the children and the parents.

Kapitel 1 - Indledning

Inspireret af vores 2. semesterprojekt vil vi i denne masterafhandling beskæftige os med, hvordan socialrådgivere på børne- og ungeområdet i den kommunale forvaltning arbejder med udvikling af forældrene, når børn eller unge (herefter børn) anbringes udenfor hjemmet. Vi er to socialrådgivere, der begge har arbejdet med udsatte børn i henholdsvis 15 og 20 år. Vi har begge mange års erfaring med anbringelsesområdet, primært i to sjællandske kommuner, hvor vi aktuelt har funktioner som socialfaglige koordinators.

Lovgivningen på børne- og ungeområdet har de sidste 15 år ændret sig. Med Lov om ændring af lov om social service og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område Nr. 1442 af 22. dec. 2004 (benævnt Anbringelsesreformen, iværksat i 2006), blev kommunerne forpligtede til at udarbejde en sammenhængende børnepolitik med fokus på systematik, kvalitet i indsatserne samt tidlig forebyggelse. Støtten til barnet skulle gives med udgangspunkt i barnets behov i stedet for forældrenes (Servicestyrelsen, 2007).

I 2011 erstattede Lov om social service nr. 573 af 24. juni 2005, Jf. lovbekendtgørelse nr. 170 af 24. januar 2022 (Barnets Reform) Anbringelsesreformen. Med Barnets Reform blev børns rettigheder og deres behov for støtte yderligere understreget med det formål at skabe de bedst mulige rammer for børnene samt styrke kvaliteten i det sociale arbejde. Reformens socialfaglige ståsted var baseret på den eksisterende viden og forskning på børneområdet. Barnets Reform havde blandt andet fokus på samarbejdet med forældrene omkring deres barn med udgangspunkt i barnets bedste ud fra devisen om, at forældrene er de vigtigste personer i barnets liv. Reformen lagde vægt på, at forældrene skulle modtage støtte til at håndtere deres problemer, således at de kunne bidrage mest muligt til deres børns trivsel og udvikling. Reformen understregede, at der skulle sættes ind med særlig støtte, såfremt forældrene ikke formåede at handle i tråd med børnenes bedste. Reformen vægtede på den anden side tilknytningsteorier omkring forældres betydning for barnet herunder vigtigheden af, at barnets primære relation til forældrene blev bevaret (Socialstyrelsen, 2011). Der blev samtidigt udarbejdet en håndbog om forældresamarbejdet, hvoraf det fremgår, at de professionelle skal have fokus på betydningen af forældresamarbejde (Socialstyrelsen, 2012).

Statsminister Mette Frederiksen satte med nytårstalen i 2020 fokus på udsatte børn og unge, og hun udtrykte bl.a. følgende : *“Jeg vil altid stå på børnenes side”* (Regeringen u.å.). Fokus i

nytårstalen var samtidigt, at flere udsatte børn skulle have et nyt hjem og tidligere, forstået som flere og hurtigere anbringelser samt bortadoptioner af børn og unge (Regeringen u.å.).

Regeringens udspil Børnene Først (Social- og Ældreministeriet, 2021) har fokus på at kommunerne i højere grad lytter til barnet og har barnets perspektiv, før forældrenes. Reformen har en opmærksomhed på, at de forebyggende foranstaltninger kører i for lang tid, og at der i stedet skal anbringes flere børn, hurtigere (Social- og Ældreministeriet, 2021).

I Danmark er ca. 1 % af alle 0-17 årige anbragt udenfor hjemmet, heraf anbringes to tredjedele i familiepleje (Vive u.å). Når et barn anbringes uden for hjemmet, er forvaltningen forpligtet til at træffe afgørelse om, hvorvidt der er behov for yderligere støtte til forældrene efter Servicelovens § 54, stk. 2. Det fremgår af lovteksten, at støtten så vidt muligt skal medvirke til at løse de problemer hos forældrene, som var årsag til, at barnet blev anbragt. Formålet med støtten er, at forældrene bliver i stand til at varetage omsorgen for deres barn enten ved en hjemgivelse eller i samvær med barnet under anbringelsen. Der skal i forbindelse med bevilling af støtte efter § 54, stk. 2, udarbejdes en forældrehandleplan, hvor målene for støtten eller indsatsen fremgår (Lov om social service nr. 573 af 24. juni 2005, Jf. lovbekendtgørelse nr. 170 af 24. januar 2022 (Serviceloven)). Ankestyrelsens undersøgelse omkring støtte til forældre til anbragte børn fra april 2021 viser, at forældre og kommuner har gode erfaringer med støtte efter § 54, stk. 2., og at særligt familiebehandling fremhæves som gavnligt for forældre med et anbragt barn. Samtidig viser undersøgelsen, at støttet samvær i flere tilfælde benyttes som forældre støtte. Ankestyrelsen finder, at der ikke altid udarbejdes en forældrehandleplan i anbringelsessager, og at årsagerne hertil kan være manglende udviklingspotentialer, manglende overskud fra forældrenes side samt at alt forældrenes fokus er på barnet (Ankestyrelsen, 2021, s. 6-7).

Problemfelt

I dette afsnit vil vi argumentere for vores oplevelse af udviklingen på det specialiserede børne- og ungeområde over de sidste 15-20 år, og som er grundlaget for vores problemfelt. Som myndighedssocialrådgivere opererer vi på baggrund af den lovgivningsmæssige ramme, der fastsættes af politikerne i Danmark. Vi skal således være parate til at omstille og tilrette vores praksis efter de politiske diskurser der pågår. Samtidig er vi som fagprofessionelle også optagede af at anvende den forskning og best-practice viden, der foreligger på området,

ligesom organisatoriske og samfundsmæssige forhold har en betydning for, hvordan vi arbejder med kompleksiteten i børnesager (Hviid Jacobsen og Pringle, 2008, s. 146).

Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder nr. 6 af 16. januar 1992 (Børnekonventionen) understreger vigtigheden af, at børns grundlæggende rettigheder sikres, herunder børns ret til et hjem, til mad, skolegang, beskyttelse mod krig, vold og udnyttelse, samt deres ret til medbestemmelse og indflydelse ([FN's Børnekonvention](#) | [Børnerådet \(boerneraadet.dk\)](#)). I artikel ni fremgår det, at børn ikke skal adskilles fra deres forældre, med mindre adskillelsen er nødvendig af hensyn til barnets tarv (ibid).

Børnekonventionen ligger til grund for den lovgivning og de paragraffer i Serviceloven, som kommunerne anvender med henblik på at yde støtte til udsatte børn. Som nævnt i vores indledning, er samarbejdet mellem forældre og forvaltning et fokuspunkt i Barnets Reform og dette understøttes af lovgivningen, idet det af § 46, stk. 3 fremgår: ”(...) *Barnets eller den unges vanskeligheder skal så vidt muligt løses i samarbejde med familien og med dennes medvirken. Hvis dette ikke er muligt, skal foranstaltningens baggrund, formål og indhold tydeliggøres for forældremyndighedsindehaveren og for barnet eller den unge*” og § 47 understreger: “*Kommunalbestyrelsen skal overveje, hvordan der kan ske en systematisk inddragelse af familie og netværk*” (Serviceloven).

I “Håndbog om Barnets Reform” refereres til undersøgelser om forældrenes betydning for barnet under anbringelsen. Heri lægges der vægt på forskellige teoretiske vinkler på tilknytning og børns udvikling. I et objektrelationsteoretisk perspektiv tillægges barnets tilknytning til særligt moren stor vægt. Båndet til moren anses for værende uerstatteligt og som en essentiel del af barnets videre udvikling. Brydes båndet vil det kunne have store konsekvenser for barnets identitetsudvikling. Fokuseres der i stedet på en behovsteoretisk tilgang, er relationen mellem barnet og forældrene knap så vigtig, idet barnet jf. denne teori vil kunne knytte bånd til f.eks. plejeforældre eller andre omsorgspersoner, som yder barnet den omsorg og kærlighed, som de biologiske forældre ikke formår. Håndbogen lægger sig et sted midt imellem og læner sig op af nyere forskning, som peger på, at den første tilknytning er vigtig, men at barnet ikke kun kan knytte sig til sin primærperson, ligesom den første tilknytning ikke anses som værende vigtigere end andre tilknytninger, barnet får senere i livet (Socialstyrelsen, 2011, s. 48-50).

En undersøgelse foretaget af forskere ved Vive peger på, at en del tidligere anbragte unge oplever, at relationen til deres plejeforældre ebber ud i tiden efter endt anbringelse (Bengtsson et al, 2020). Nogle af de tidligere anbragte udtrykker, at relationerne til deres biologiske familie har en stor betydning, ikke mindst i forhold til betydningen af slægtskab og at skabe sammenhæng mellem fortid, nutid og fremtid. Undersøgelsen gør opmærksom på, at det er svært for mange anbragte og tidligere anbragte at have positive forventninger til deres familierelationer. *“På tværs af de unges fortællinger rejses der således store spørgsmål om, hvad man som anbragt barn og ung kan forvente af de familierelationer, som samfundet tildeler en”* (ibid, s. 84). Undersøgelsen konkluderer, at indsatserne skal være medvirkende til at skabe og vedligeholde stabile og positive familierelationer, både til plejeforældre såvel som biologiske forældre (ibid).

De anbragtes vilkår udtaler sig også om relationen mellem forældre og anbragte børn. Her fremgår det, at kommunerne bør arbejde mere med forældrene under anbringelsen, idet et barn altid vil være loyalt overfor forældrene og vil have behov for at kende sit ophav.

“Kommunen skal sikre, at arbejdet med familien fortsætter under anbringelsen, så de voksne får hjælp til at træde ind i rollen som forældre til et anbragt barn” ([Vores anbefalinger| De Anbragtes Vilkår \(deanbragtesvilkar.dk\)](#))

Statsministeren tydeliggjorde i sin nytårstale i 2020, at børn, der vokser op med omsorgssvigt og vold og som anbringes alt for sent, skal hjælpes, og at manglende handling ikke kan eller skal forsvares. I maj 2021 vedtog Folketinget det politiske udspil Børnene Først, indeholdende Barnets Lov og med forventet iværksættelse 1. april 2023. Vi ser at hovedelementerne i Børnene Først understreger det politiske og samfundsmæssige fokus på barnets perspektiv. I publikationen Børnene Først - Et trygt hjem og flere rettigheder til udsatte børn, ser vi, at der er et fravær af fokus på forældrene og deres perspektiv, og at retorikken forenkler den komplekse sagsproces, en anbringelse kræver (Social- og Ældreministeriet, 2021).

Vi har i praksis oplevet forældre, der over tid har udviklet deres forældrekompetencer tilstrækkeligt til, at de kunne få deres barn hjemgivet, og vi har ligeledes oplevet, at de anbragte børn som voksne er søgt tilbage til forældrene efter endt anbringelse. Vi ser derfor et behov for, at forældrenes afgørende rolle i børnenes liv fremgår tydeligere i den nye lovgivning. Dette således, at der i kommunalt regi sættes ressourcer af til udviklingen af forældrene, i håb om, at forældrene dels kan bidrage positivt til barnets anbringelse og dels

kan spille en positiv rolle den dag, deres barn vender hjem, uanset om barnet er 12 eller 25 år gammel. Vi er i den forbindelse optagede af, hvordan socialrådgivere ansat i børne- og ungeafdelinger arbejder med forældrenes udviklingspotentiale i anbringelsessagerne.

Dette leder os til følgende problemformulering:

Problemformulering

Hvorvidt arbejder socialrådgiverne i to udvalgte kommuner med udvikling af forældrenes kompetencer med henblik på at løse de problemer, der er årsag til, at deres barn er anbragt uden for hjemmet?

Undersøgelsesspørgsmål

- *Hvilke aspekter gør sig gældende for socialrådgivernes muligheder for og ønsker om at arbejde med udviklingen af forældre til anbragte børn?*
- *Hvordan oplever socialrådgiverne forældrenes udviklingspotentiale under deres barns anbringelse?*
- *Hvad kendetegner socialrådgivernes samarbejde med forældrene til de anbragte børn?*

Definition af begreber

Vi har valgt at anvende betegnelsen socialrådgivere om de fagpersoner, der arbejder som myndighedssagsbehandlere på børne- og ungeområdet.

Betegnelsen børn anvendes som en samlet betegnelse for børn og unge i alderen 0-18 år.

Vi forstår essensen af det sociale arbejde ved hjælp af Karin Kildedals (2013) definition:

”Gennem systematisk arbejde, refleksion og analyser – at omsætte lovgivningens krav, fagets etiske grundlag og relevant viden til socialfaglige handlinger – i størst muligt samspil med den/de som har brug for indsatsen” (Kildedal, 2013, s. 106-107).

Kapitel 2 - Metode og undersøgelsesdesign

Dette kapitel omhandler en redegørelse for vores proces i forbindelse med masterafhandlingen, herunder hvad der inspirerede os, hvad der frustrerede os, hvor vi kom på afveje og hvordan vi fandt vejen tilbage på sporet. Vi vil samtidigt komme ind på vores undersøgelsesmetode- og overvejelser, samt analysestrategi, hvilket samlet set har ledt frem til vores konklusion.

Inspireret af vores 2. semesters projekt omhandlende adoption uden samtykke har vi både under og efter arbejdet med projektet fulgt de politiske tendenser på børne- og ungeområdet, hvilket har ledt os til at undersøge socialrådgivernes syn på arbejdet med udvikling af forældrekompetencer hos forældre til anbragte børn. Vi havde ved beskrivelsen af problemfeltet en hypotese om, at de socialrådgivere, som vi ville interviewe, overvejende ville lægge vægt på barnets perspektiv. Dette på baggrund af de senere års ændringer i lovgivningen, hvor børneperspektivet er fremtrædende.

Vores ønske var derfor med masterafhandlingen at blive klogere på vores egne antagelser om forældre til anbragte børn, ved at være nysgerrige på vores kollegers erfaringer for at skabe nye forståelser om forældrenes udviklingspotentiale, når deres barn er anbragt.

Metodevalg

Vores masterafhandling er designet med afsæt i en kvalitativ undersøgelse indenfor vores eget arbejdsfelt. Vi er, som vores problemfelt beskriver, optaget af den aktuelle politiske diskurs omkring det socialfaglige arbejde på det udsatte børne- og ungeområde. Endvidere er vi optaget af det paradigmeskifte fra primært forældreperspektiv til barnets perspektiv, som vi oplever, der er sket over de ca. 15 -20 år, hvor vi har arbejdet i feltet.

Med udgangspunkt i vores egen praksis er vi blevet optagede af forskellene mellem forældrenes og barnets perspektiv, lovgivningens forpligtigelse til at arbejde med udvikling af forældrekompetencer og hvilke dilemmaer vores fagkolleger er optaget af i praksis. Denne masterafhandling har derfor givet os anledning til at undersøge socialrådgiveres praksis. Vi vil på den måde folde problemstillingen ud i håb om at kunne tilegne os ny viden til videreudvikling af egen praksis.

Vi valgte at interviewe to grupper af socialrådgivere ansat på børne- og ungeområdet i to udvalgte kommuner, da vi var interesserede i at få mere viden om, hvordan socialrådgiverne udmønter lovgivningens formål og perspektiver i praksis. Vi var interesserede i, hvilken betydning det ændrede lovgivnings- og samfundsmæssige perspektiv ville kunne have i praksis i forbindelse med støtte til forældre til anbragte børn. Dette betegnes som en formålsbestemt udvælgelse, hvilket har til hensigt at få udvalgt de personer, vi mener, kan give det bedste indblik i det, vi vil undersøge (Ingemann et al., 2018, s. 166). Vi ønskede derfor at få de fagprofessionelles perspektiver på forældrenes udviklingspotentiale, da socialrådgiverne har erfaringer med samarbejdet med forældre og børn i sagsprocesserne samt med kvaliteten og effekten af indsatser til familierne. Det betyder også, at vi har antaget, at vi ville have en fælles faglig interesse i udviklingen af feltet (ibid, s. 147ff).

Inspireret af Ingemann et al. (2018) valgte vi et semistruktureret interview med henblik på at få uddybet udsagn og få specifik viden, da vi kunne få flere detaljer og nuancer om emnet via dialog i en gruppe (ibid). Ved de semistrukturerede interviews var vores rolle primært at være facilitatorer undervejs, således at der kunne skabes en dialog og udveksling af synspunkter. Formålet var, at der på bedst mulig måde kunne fremkomme dilemmaer, forskellige synspunkter samt konkrete eksempler fra praksis. Desuden havde vi i interviewguiden forudbestemte temaer og spørgsmål med mulighed for at stille opfølgende eller nye spørgsmål (ibid s. 150ff).

Vi havde forholdsvis let adgang til de socialrådgivere, som vi gerne vil interviewe, dels i egen organisation og dels via kontakt til kolleger i andre kommuner. Vores udgangspunkt var så vidt muligt at foretage interviews i andre kommuner, blandt andet af etiske årsager overfor egne kolleger, som vi fortsat skal samarbejde med. Vi benyttede os i en kommune af kontakten til en medarbejder, en såkaldt dørvogter (Ingemann et al., 2018 s. 171), med henblik på at kunne skabe kontakt til en informantgruppe. Dette lykkedes dog alligevel ikke grundet tidspres hos socialrådgiverne sammenholdt med vores tidsramme for masterafhandlingen. I den ene af vores kommuner oplevede vi manglende tilbagemeldinger på vores henvendelse til socialrådgivergruppen om at deltage i et interview. Her lykkedes det at lave en aftale på baggrund af legitimering via en leder, igen en dørvogter, der godkendte brug af et teammøde.

Vi valgte derfor at afholde fokusgruppeinterviews på vores egne arbejdspladser, hvor vi målrettet kunne invitere informanterne i kalenderen på tidspunkter, hvor vi kunne se, at de havde mulighed for at deltage.

I den ene kommune interviewede vi anbringelsesteamet, hvor der deltog to ud af tre socialrådgivere. Anbringelsesteamets kerneopgave er anbringelsessager med og uden samtykke for børn og unge mellem 0-18 år.

I den anden kommune interviewede vi børneteamet, hvor der deltog seks ud otte socialrådgivere. Børneteamets kerneopgave er iværksættelse af særlig støtte herunder anbringelsessager med og uden samtykke for børn i alderen 0-12 år.

Vi har endvidere under processen med masterafhandlingen anvendt sneboldmetoden, som har ledt os fra 2. semesters projektet videre til andre dokumenter, herunder lovgivning, forskningsresultater, artikler, undersøgelser på området samt børne- og menneskerettighederne. Dokumenter har igen ledt os videre til nye dokumenter, som medførte, at vi blev ledt tilbage til de indledende dokumenter (Ingemann et al., 2020, s. 85). Disse dokumenter har vi primært anvendt som baggrundsviden og til udarbejdelse af problemfelt og problemformulering.

Fremgangsmåde

Forud for de to interviews udarbejdede vi en interviewguide (Bilag 1), med spørgsmål på baggrund af fire forudbestemte temaer: lovgivning, forældresamarbejde, etik og organisationskultur. Disse temaer skulle medvirke til at belyse vores problemformulering og undersøgelsesspørgsmål, og de blev udvalgt med inspiration fra vores erfaringer i 2. semesters projektet. Ved udvælgelse af temaerne var vi derfor særligt optagede af at få belyst informanternes kendskab til lovgivningen samt overholdelse af samme, kendskab til det paradigmeskifte, som vi ser i den nyere lovgivning på børne- og ungeområdet, og de etiske dilemmaer omkring fokus på arbejdet med udvikling af forældrenes kompetencer. Under begge interviews skulle interviewguiden understøtte en struktur, der kunne sikre, at de udvalgte temaer blev drøftet (Launsø et al., 2008 s. 150).

Vi valgte at sende information til informant grupperne, indeholdende en kort beskrivelse af emnet for masterafhandlingen, inden vores interviews, med henblik på at sætte rammen for indholdet i interviewet (Bilag 2). Vi valgte således ikke at sende interviewguiden til grupperne, da vi ønskede at påvirke grupperne mindst muligt inden interviewet. Samtidig fandt vi det etisk mest korrekt, at informanterne havde kendskab til den overordnede dagsorden for interviewet. Endvidere tydeliggjorde vi rammerne for interviewet med en

briefing ved opstarten af interviewet (Ingemann et al., s. 174ff). Begge interviews blev planlagt således at der var afsat et kvarter til hvert tema samt et kvarter til briefing før og efter de to interviews. Vi oplevede, at tidsrammen var passende. Vi fordelte rollerne således, at vi hver især faciliterede interviewet i den kommune, vi ikke arbejder i, hvor den anden sikrede lydoptagelse og det praktiske omkring interviewsituationen. Vi sørgede for, at de fysiske rammer for vores interviews var indbydende ved at vælge lokaler, der fremstod lyse og rummelige og vi havde samtidig medbragt kaffe og kage for at signalere, at vi anerkendte den tid og de ressourcer, informanterne havde sat af for at kunne deltage (Bilag 1 samt Launsø og Rieper, 2008, s. 152ff).

Vores interviews foregik i mødelokaler på de respektive arbejdspladser. De informanter, vi havde forhåndstilsagn fra mødte op og var alle aktivt deltagende.

Vi oplevede, at der generelt var en positiv stemning i interviewsituationen, hvor informanterne udviste engagement og lyst til at bidrage. I den store gruppe var der en naturlig dynamik imellem deltagerne i forhold til at supplere hinandens udtalelser. I den lille gruppe talte informanterne primært til interviewerens, hvorved den naturlige gruppedynamik udeblev. Vi observerede, at informanterne talte ind i de tematikker og besvarede de spørgsmål, som vi lagde op til. Vi blev efter vores interviews opmærksomme på, at vi undervejs i begge interview kun stillede få spørgsmål og primært fra interviewguiden. Efterfølgende fandt vi eksempler på, at flere informanter talte om, at ledelsens holdning har en betydning for, hvornår der bevilges støtte til forældrene. Dette spurgte vi ikke yderligere ind til.

Vi blev efterfølgende overraskede over flere af de perspektiver, som informanterne gav udtryk for. Vi havde en hypotese om, at informanternes viden og fokus på den nyere lovgivning ville komme til udtryk i interviewet ved et øget fokus på barnets perspektiv. Under kodningen blev vi opmærksomme på, at informanterne i høj grad talte om den nærværende, omsorgsfulde relation til forældrene til anbragte børn, samtidig med, at de havde fokus på det anbragte barns behov. Endvidere var det til dels overraskende, at informanterne var så optagede af støttens betydning i samværet for forældre og børn.

Vi er ligeledes blevet overraskede over hvor meget magtperspektivet fremgik, da vi kodede vores interviews, hvor vi havde en forventning om, at etiske perspektiver og dilemmaer ville være de mest fremtrædende.

Ved det efterfølgende arbejde med kodningen og analysen af vores interviews erfarede vi, at vi ud fra de valgte temaer blev fastlåste i konkrete teoretiske retninger. Dette fik en betydning

for vores undersøgelsesdesign, hvor vi umiddelbart antog, at vi i vores metodevalg havde en abduktiv empiristyret tilgang. Undervejs blev vi dog klar over, at vi var deduktive og lod os styre af nogle specifikke teorier, som passede på vores temaer. Det betød, at vi i kodningen af vores interviews var styret af at finde udsagn, der kunne passe til de teoretiske begreber, som vi var optagede af. Vi oplevede i den forbindelse, at denne tilgang udfordrede os på en måde, så analysen blev hæmmet af den snævre ramme. Via vores analytiske opmærksomhed og via vejledning fik vi reflekteret sammen over vores metodevalg og tilgang i processen, hvorefter vi genbesøgte vores empiri med et fornyet blik på, hvilke begreber eller temaer informanterne lagde vægt på. På den baggrund blev vi mere åbne for de teoretiske perspektiver til brug for analysen. Vi så først meget sent i forløbet, at vi allerede ved valg af emne for masterafhandlingen lod os styre af en deduktiv og teoretisk tilgang. Vi havde særligt fokus på nogle få konkrete teoretikere, som vi gerne ville gå mere i dybden med, ud fra en for os interessant praksisnær, socialfaglig problemstilling. Til alt held opdagede vi i tide, at vi var på afveje. Vi formåede derfor at ændre strategi idet empirien gjorde os åbne overfor nye måder at forstå informanternes udsagn på.

Analysestrategi

Som nævnt var vores hensigt at udarbejde masterafhandlingen på baggrund af en empiristyret tilgang til vores analyse og teori. Dette begrundede vores valg af undersøgelsesmetode, hvor en kvalitativ undersøgelse med semistrukturerede interviews, bedst muligt kunne understøtte den abduktive tilgang til empirien (Ingemann et al., 2018, s. 107ff).

Ved første gennemlæsning og kodning anvendte vi de fire temaer fra interviewguiden til opdeling af informanternes udsagn (Bilag 3 og 4). Vi tog samtidig udgangspunkt i nogle få teoretiske begreb, vi fandt passede til de fire temaer. Teorierne blev herefter styrende for vores analysekapitel, således, at vi i analyseprocessen tog udgangspunkt i tre overordnede teoretiske begreber, hvor informanternes udsagn i høj grad blev tilpasset de teorier, vi havde valgt. Via analyseprocessen og en vejledning blev vi som nævnt opmærksomme på, at vi var kommet til at lade teorierne styre os (deduktiv tilgang), og at vi dermed ikke var tro mod vores valgte empiristyrede metode. Vi gennemgik herefter vores kodning på ny. Dette ledte os tilbage til primært at være empiristyrede, hvilket betød, at tematikkerne i udsagnene førte til de valgte teorier: magt, menneskesyn og anerkendelse, som vi fandt anvendelige til at besvare vores undersøgelsesspørgsmål. Det betød, at vi anvendte en hermeneutisk analysestrategi, hvor vores forståelseshorisont blev udvidet via analysen af empirien. Hermed

bevægede vi os i en cirkulær proces med henblik på at opdele kodningen af vores interviews i enkeltdele for derefter at samle dem og på den måde få et samlet overblik over, hvad informanterne havde fortalt os (Ingemann et al., 2018 s. 45-46 og 206-207). Vi vurderede til sidst, at vi generelt fulgte denne metode, og at vi har vekslet mellem teori og empiri, på trods af, at vi undervejs blev opmærksomme på udfordringer i vores metodetilgang.

Valg og etiske perspektiver

På baggrund af vores indledende problemfelt har vi bevidst taget et valg om, at vores empiriindsamling skulle tage udgangspunkt direkte i praksis hos socialrådgiverne, som arbejder med forældre til anbragte børn. Dette da vi var interesserede i, at få praktikernes syn på og erfaringer med feltet fra et fagprofessionelt perspektiv. Vores hensigt var samtidig, at vi gerne vil være med til at kvalificere og udvikle egen praksis.

Vi har fravalgt at inddrage interviews med forældre til anbragte børn, da vi har vurderet, at det vil blive for omfattende i denne afhandling, og at det ikke vil være muligt at foretage en dybdegående analyse, hvis empirien bliver for bred. For eksempel kunne der være så stor diskrepans i empirien, at analysen ville ende med at blive for overfladisk.

Da vi valgte emnet for afhandlingen, var vi primært optagede af vores kollegers arbejdsgange og perspektiver på praksis, da vi har erfaring med, at der ofte er forskel på, hvordan den iværksatte støtte til forældre til anbragte børn opfattes af henholdsvis forældre og socialrådgiver. Vores fokus blev derfor på den fagprofessionelle.

I masterafhandlingen har vi haft etiske overvejelser ved vores valg af informanter. Som nævnt i metodekapitlet har vi valgt at interviewe kolleger på begge vores arbejdspladser, hvilket vi har vurderet, havde en betydning for vores tilgang før, under og efter vores interviews. Vi har haft fokus på det etiske i, at informanterne har udvist stor tillid ved at give os et særligt indblik i deres måde at anskue andre mennesker på, hvorfor vi valgte at bede informanterne om et alias i stedet for et navn (Vive, 2020). Informanterne gav ikke udtryk for særlige ønsker omkring anonymitet, men udtrykte nærmest eksplicit, at det var lidt sjovt, hvis de skulle vælge et andet navn. I forbindelse med afholdelsen af vores interviews, er vi blevet opmærksomme på, at vi har undladt at stille kritiske og uddybende spørgsmål undervejs. Dette reflekterede vi over, og vi fandt, at vores forforståelse ind i feltet havde en betydning. Vi så derfor et dilemma heri da vi både ønskede at forholde os undrende og nysgerrige til

informanternes udsagn, og samtidigt gerne ville holde os på god fod med vores kolleger. Endvidere ville vi også give informanterne rum og plads til deres refleksioner.

Kapitel 3 - Teoretisk referenceramme

I dette kapitel vil vi beskrive de teoretiske begreber, vi har fundet velegnede til at analysere vores empiriske fund i relation til vores problemformulering og undersøgelsesspørgsmål. Vi vil først kort redegøre for begrebet kvalitet i det sociale arbejde, da vi anser dette som en forudsætning for vores og informanternes arbejde. Vi vil dernæst inddrage magtbegreber samt teorier om menneskesyn og anerkendelse, idet vi ved kodning af vores empiri har fundet at hovedparten af informanternes udsagn omhandler dette. Vi har ligeledes fundet, at flere teoretikere siger noget om de teoretiske perspektiver, vi har valgt, ud fra deres egen teoretiske vinkel. Endvidere kan udsagnene forstås med udgangspunkt i kompleksiteten i arbejdsfeltet omkring anbragte børn og deres forældre.

Kvalitet i det sociale arbejde

Som nævnt i vores indledning, indebærer det sociale arbejde, at socialrådgiveren formår at navigere i det sociale system med henblik på at udføre deres arbejde med børn og forældre i en balance mellem lovgivning, teori og faglig viden, hvor socialrådgiverne primære opgave er at foretage skøn i et særdeles komplekst felt.

Morten Ejrnæs skitserer sammenhænge imellem begreber, undersøgelser, definitioner og hypoteser som værende en hjælp til at forstå sociale problemer eksempelvis for socialrådgivere på området (Ejrnæs, 2008, s. 127). Ejrnæs understreger kompleksiteten i arbejdet og påpeger vigtigheden af, at faggrupperne (socialrådgiverne) kan legitimere deres arbejde ved hjælp af teorier og fagbegreber, idet dette er af væsentlig betydning for, at faggrupperne ud fra et reflekteret ståsted møder klienterne med indlevelse og forståelse (ibid). I den forbindelse gør Ejrnæs op med begrebet social arv, som han kalder pseudoviden. Konklusionerne i undersøgelserne omkring social arv er ifølge Ejrnæs gjort så brede, at de bestyrker en commonsense-opfattelse udbredt blandt praktikerne, der – når de bekræftes i at deres egen opfattelse er rigtig - ikke stiller spørgsmålstejn ved resultaterne, men anvender resultaterne ureflekteret (ibid, s. 141).

Ejrnæs påpeger, at social arv bruges som en socialfaglig diagnose, og giver ifølge Ejrnæs et uheldigt samspil mellem teori og praksis, herunder i iværksættelsen af indsatser for et barn

eller en familie, i det skylden for barnets problemer tilskrives forældrenes opvækst, hvorfor forældrene igen kan skyde skylden på deres forældre osv. Der bliver således ikke kigget på andre årsager, der kan ligge bag problemerne, og dermed vanskeliggøres det sociale arbejde (ibid, s. 143). Ejrnæs påpeger endvidere, at anvendelsen af begrebet social arv er med til at stigmatisere familierne og at denne stigmatisering kan føre til selvopfyldende profetier i familierne (ibid, s. 144).

Vi ser i forlængelse af Morten Ejrnæs' forskning vigtigheden i at socialrådgiverne i anbringelsessager bruger deres helhedssyn, altså deres faglige viden sammenholdt med teori og viden fra praksis, til at analysere og vurdere, hvilke løsninger, der vil være de bedste for barnet og forældrene. Det er vigtigt at stille kritiske spørgsmål ind i det sociale arbejde, herunder prøve at sikre, at den pseudoviden, som Ejrnæs præsenterer, bevidstgøres blandt socialrådgiverne og deres samarbejdspartnere omkring børnene og familierne.

Magt

Som nævnt ovenfor kræves det af socialrådgiverne i det socialfaglige arbejde, at de skal foretage skøn og træffe indgribende afgørelser for borgerne. I den sammenhæng bygger det politiske system på en opfattelse af, at indgreb og indskrænkninger i borgernes frihed skal have et legalt grundlag, det vil sige bygge på afgørelser, der er baseret på demokratiske beslutningsprocesser (Järvinen et al., 2004, s. 9). Michel Foucaults forskning omkring magtens udøvelse og funktion taler ind i arbejdet i en politisk styret organisation. Foucault bruger ordet styringsmentalitet til at definere begrebet governmentality og taler om det som en styringsform, der hænger sammen med begrebet "the conduct of conduct", hvilket kan siges at være: *"kalkulerbare og bevidste aktiviteter, der sigter mod at lede, forme, påvirke og forvandle menneskers tænkning og handlen"* (Andersen et al., 2005, s. 333) Foucaults magtbegreb hænger uløseligt sammen med hans opfattelse af, at dem, der har magten også har viden til at definere sandheden. Foucault sætter lighedstegn mellem stræben efter viden og stræben efter magt (Järvinen et al., 2004, s. 13).

Overordnet forefindes der flere former for magt og mange måder, hvorpå magt kan komme til udtryk. Den synlige magt ser vi for eksempel i forbindelse med lovgivning og bekendtgørelser - noget, der kan påklages eller ankes. Andre mere subtile former for magt, f.eks. systemets måde at fungere på politisk og økonomisk, accepteres som en betingelse for, at systemet fungerer (Järvinen, et al., 2004, s. 10). Dette accepteres således langt hen af vejen

som en ydre styring af samfundet og kan ses som strukturelle magtmekanismer, der indskrænker den enkeltes handlemuligheder (ibid). Foucault taler om begrebet sandhedsregimer, som kommer til at definere, hvad sociale problemer er og hvem, der er i målgruppen, det vil sige hvem der anses som sociale afvigere. Järvinen et al. påpeger, at disse sandheder institutionaliseres i eksempelvis socialrådgiveruddannelsen og via forskning og litteratur og således ender med at blive indlysende sandheder, det vil sige at socialrådgiverne har definitionsmagten. Det betyder, at den magt eller sandhed, der ligger i den måde, socialrådgiveren eksempelvis omtaler forældrene på, vælger at skrive i barnets journal eller i en børnefaglig undersøgelse, er med til dels at definere barnets behov og dels definere forældrenes vanskeligheder og udviklingspotentiale. Ifølge Järvinen m.fl. kan socialrådgiveren komme til at konstruere forældrene som sociale afvigere ved at fokusere på netop de områder, der får forældrene til at passe ind i forvaltningens sandhedsregime og i de kategorier eller kasser, som forvaltningen arbejder ud fra (Järvinen et al., 2004. s. 13).

Foucault benytter begrebet pastoral-magt, som i nyere tid anses for værende karakteristisk for den moderne velfærdsstat. Ligesom en pastor er en præst og bekymrer sig for hver enkeltes frelse, tager velfærdsstaten opgaven med at beskytte og udvikle hver enkeltes velfærd, lykke og fremgang. Der sker her en blid, normaliserende disciplinering af et menneske med henblik på mål, som tilsyneladende er den enkeltes bedste (ibid, s. 14). Järvinen et al., taler endvidere om, at denne blide moralisering overfor forældrene har store konsekvenser for sagsbehandlingen og for de tilbud, forældrene får (Järvinen et al., 2004, s. 23).

Ifølge Foucault er de mest produktive magtudøvelser dem, der er de mest usynlige og derfor er sværest at forsvare sig imod. Foucault anser velfærdsstatens hjælpere (eks. socialrådgivere) som dem, der nemmest kommer til at udføre usynlig magt over borgerne (Järvinen et al., 2004, s. 14) Her ser vi, at socialrådgiverne i anbringelsessager har et særligt ansvar for at være bevidste om, at de i udførelsen af deres arbejde besidder en særlig magt, som kan tage en meget synlig form i tvangssager, når sagen lægges op i Børn- og Ungeudvalget, men som i det generelle arbejde med børnene og forældrene kan antage en usynlig form og ligge som en underliggende magt. Den Foucault-inspirerede sociolog Jacques Donzelot kalder det socialpolitiske område hjælpens univers og påpeger, at de faglige beslutninger træffes ud fra positive intentioner om at hjælpe klienten bedst muligt. (Järvinen et al., 2004, s. 10). Foucaults begreb om usynlig magt understreger, at magten udøves som et led i en omsorg for

forældrene og et ønske om at normalisere forældrene, set ud fra den sandhedsmagt som socialrådgiverne besidder.

Ovenstående begreber omkring magt i det sociale arbejde understøttes af Lars Uggerhøjs undersøgelse af to forvaltninger samt en døgninstitution, hvor undersøgelsen peger på, at socialrådgivere foretrækker at samarbejde med to grupper: de mest hjælpeløse familier, som: *“efterspørger rådgiverens talenter, underkaster sig rådgiverens og systemets rammer for hjælp og er taknemmelige for hjælpen”* (Järvinen et al., 2004, s. 93) samt de velfungerende familier, som kan tale på samme niveau som rådgiveren, men som ligesom de hjælpeløse familier underkaster sig rådgiverens og systemets rammer for hjælp.

Uggerhøj skriver afslutningsvist, at socialrådgiverne derimod har svært ved de familier, der modarbejder regler og rammer (ibid). Dette ses også i Foucault definition af selv-teknologier, hvor individet selv bliver en villig medspiller og ønsker at følge de råd og den vejledning, som f.eks. en socialrådgiver, læge eller psykolog giver (Järvinen et al., 2004, s. 14). Et andet blik på magtudøvelsen i socialt arbejde kommer fra professor Gary Dumbrill (2005), som argumenterer for, at forældres villighed til at tage imod hjælpen, afhænger af socialarbejderens måde at forvalte magten på. Opleves hjælpen som noget, socialarbejderen udøver over dem, opfatter forældrene socialarbejderen som en, der har præ-definerede ideer til, hvad de har brug for hjælp til og hvor de ikke inddrages i deres egen sag. Vælger socialarbejderen i stedet at lytte til forældrenes ønsker, opleves hjælpen i stedet som en reel hjælp (Villumsen, 2018, s. 200).

Menneskesyn

Et af vores empiriske fund handler om synet på forældre til anbragte børn. Ifølge Kildedal (2013) har forståelsen af menneskesyn en særlig betydning, når socialrådgivere intervenserer og tager beslutninger om andre menneskers liv. Endvidere påpeger Kildedal (2013), at det fremgår af Håndbog om barnets reform, at forældrene skal opfattes som de vigtigste i barnets liv, og at både børn og forældre har egne rettigheder (Kildedal et al., 2013, s. 112ff).

Vi har fundet det relevant at benytte Yngve Hammerlin og Egil Larsens (2019) menneskesyn i denne masterafhandling. Hammerlin og Larsen påpeger, at der altid ligger et menneskesyn til grund for politikker, og menneskesynet er dermed implicit medvirkende til de handlinger,

som politikerne foretager, eksempelvis lovgivningens udformning (Hammerlin & Larsen, 2019, s. 18).

Ifølge Hammerlin og Larsen (2019) rummer menneskesynet en vurdering af de værdimæssige holdninger og synspunkter, der tillægges menneskets forhold til omverdenen, også forstået som de moralske og etiske forventninger til menneskers måde at leve på. Hammerlin og Larsen påpeger, at menneskesyn afhænger af den sammenhæng, det indgår i, og at ens eget menneskesyn ændrer sig over tid, kan tilpasses afhængig af situationen og udtrykkes eksempelvis gennem handlinger, formes af erfaringer, viden, opdragelse og livssituationer (ibid, s. 18ff).

Hammerlin og Larsen (2019) udtrykker to vinkler på menneskesyn, som vi anser som grundforudsætninger for at forstå perspektivet. Det naturalistiske perspektiv, også forstået som mekanisk og objektivt, hvor mennesket ses som natur med et biologisk og naturvidenskabeligt perspektiv. Det historiske perspektiv, også forstået som dialektisk og subjektivt, hvor mennesket ses som et væsen, der har evne til at håndtere livet på trods af begrænsninger (ibid, s. 18-19). Hammerlin og Larsen beskriver, at menneskesyn handler om værdier, som påvirker vores vurderinger og handlinger, hvorfor vores handlinger siger noget om vores menneskesyn, og hvordan vi værdsætter eksempelvis relationer og mennesker (ibid, s. 46). Hammerlin og Larsens menneskesyn lægger vægt på humanistiske perspektiver, også forstået som dialektisk-materialistisk, hvor mennesket ses som et produkt af samfundet, og mennesket skaber og forandrer sig gennem forskellige sammenhænge, hvilket stemmer overens med det virksomhedsteoretiske menneskesyn (ibid, s. 58-59).

Til brug for analysen er det endvidere relevant at nævne yderligere to af Hammerlin og Larsens (2019) fire perspektiver på menneskesyn udover det dialektisk-materialistiske perspektiv. I det mekanisk-materialistiske menneskesyn ses mennesket som et produkt af omgivelserne, hvor mennesket ses som objekt og mulighederne for udvikling er givet på forhånd på baggrund af biologisk og materielt grundlag. Mennesket kan her påvirkes af fagpersoner og magthavere, samt styres af omgivelserne. I det mekanisk-idealistiske menneskesyn anses det, at menneskets udviklingsbetingelser er givet på forhånd. Det vil sige at forudsætningerne er medfødte og derfor ikke er mulige at ændre på. Mennesket vil være styret indefra med iboende egenskaber (ibid, s. 38).

Hanne Warming (2019) har forsket i det nyere børnesyn, som ifølge Warming har forandret sig gennem de sidste ca. 50 år. Warmings perspektiv på børnesynet har en dobbeltbetydning,

idet hun påpeger, at børnesynet også skal ses som et generelt syn på mennesker. Det centrale i Warmings syn på mennesker er, at børn og voksnes egenskaber sidestilles, forstået således at de både indeholder positive og negative elementer. Warming pointerer derfor, at børn og voksne både er kompetente og robuste, sårbare og inkompetente (Warming, 2019, s. 43). Warming uddyber, at de samfundsmæssige magtstrukturer kan medvirke til sårbarhed, forstået på den måde, at de mindst magtfulde og mest sårbare er dem, som ingen penge-, beslutningskompetence eller anerkendt viden har. Warming har fokus på, at mennesker skal informeres og inddrages, hvor børn såvel som voksne mødes med forståelse og anerkendelse. Dette betyder ifølge Warming, at mennesker bliver mindre sårbare og får bedre muligheder i eget liv (ibid, s. 43).

Anerkendelse

I forlængelse af de empiriske fund omkring menneskesyn, fremskriver empirien begrebet anerkendelse som betydningsfuld i det socialfaglige arbejde. Anerkendelse fremgår også som centralt for samarbejdet mellem fagprofessionelle og forældre i socialfagligt arbejde, hvor den professionelle både skal være tydelig i opgavefunktionen og arbejde ud fra indlevelse, respekt og ligeværdighed (Socialstyrelsen, 2012, s.73). Vi vil herunder redegøre for Axel Honneths anerkendelsesteori, jf. Heine Andersen og Lars Bo Kaspersen (2015) og Peter Højlund og Søren Juul (2015) samt inddrage undersøgelsesresultater om anerkendelsens betydning for samarbejdet mellem socialrådgivere og forældre.

Honneths anerkendelsesteori sonderer mellem tre typer af anerkendelsesbehov, som tilsammen udgør grundbetingelsen for, at et menneske kan udvikle et positivt selvforhold.

Følelsesmæssig opmærksomhed betragtes af Honneth som den mest basale, og er en forudsætning for, at man kan fungere i sociale relationer (Andersen og Kaspersen, 2013, s. 412). Dette underbygger Højlund og Juul med, at denne anerkendelsesform medfører selvtillid, hvilket giver mennesket mulighed for at handle, kommunikere og tage del i fællesskaber (Højlund og Juul, 2015, s. 27).

Retlig anerkendelse skal sikre det enkelte menneske grundlæggende rettigheder til at handle frit og til deltagelse i samfundet (Andersen og Kaspersen, 2015, s. 412ff). Højlund og Juul beskriver også, at det retlige begreb skal forstås som respekt for borgerens rettigheder i praksis, og at selvagtelse kun kan udvikles, hvis den enkelte anses som medlem af

samfundets retsfællesskab, hvor formelle rettigheder anerkendes (Høilund og Juul, 2015, s. 27).

Social værdsættelse betoner, at den enkelte værdsættes på baggrund af det bidrag denne yder for andre. Her anser Høilund og Juul (2015), at social værdsættelse medfører et udviklingspotentiale hos den enkelte (ibid, s. 28). Samtidig viser undersøgelser, at kvaliteten af relationen mellem forældre og socialrådgiver har stor betydning for forældresamarbejdet i barnets sag. Villumsen (2018) påpeger, at hun via sine undersøgelser af 35 danske familier har fundet, at forældrene i de sager, hvor socialrådgiveren fremstod venlig, omsorgsfuld, lyttende, empatisk og ikke-dømmende, generelt var tilfredse med samarbejdet og i forbindelse med sagsgangen følte sig værdsat som mennesker og som forældre. Denne anerkendelse af forældrene gjorde, at forældrene i højere grad følte sig myndige i deres eget liv. Resultatet blev, at forældrenes eventuelle modstand mod støtte mindskedes og de begyndte at opfatte socialrådgiveren som en hjælp (Villumsen, 2018, s. 192ff).

Det vil sige, at de tre former for anerkendelse samlet set danner grundbetingelsen for integration og samfundsmæssig sammenhængskraft for menneskers gode liv i fællesskabet. Ifølge Honneth medfører manglende anerkendelse psykiske og sociale skader, kaldet patologier, og dette vil endvidere skade den individuelle handledegygtighed hos det enkelte menneske (Andersen og Kaspersen, 2015, s. 13). Høilund og Juul (2015) pointerer på baggrund af Honneths anerkendelsesteorier, at anerkendelse både kan anses som visionen om det gode liv, og endvidere, at krænkelser skyldes disrespekt for retfærdighedsopfattelser. Dette medfører, at borgeren oplever sig usynlig og dermed ikke anerkendt (Høilund og Juul, 2015, s.28-30). Vi ser, at Høilund og Juul taler direkte ind i det socialfaglige arbejde i en organisation styret af samfundsmæssige- og politiske tendenser, hvor formålet er at skabe kompetente samfundsborgere. Meget af dette giver ifølge Høilund og Juul anledning til dilemmaer, da principperne for omsorg og anerkendelse i det moderne styringsrationale anses for passiverende og umyndiggørende (Høilund og Juul, 2015, s. 47ff).

Kapitel 4 - Analyse

Vi har i vores analysekapitel valgt at opdele analysen i tre temaer, som hænger sammen med vores undersøgelsesspørgsmål. Analysen er udarbejdet på baggrund af vores analysestrategi, der fremgår af kapitel to. Under hvert tema udfolder vi citater fra vores informanter og analyserer dem ud fra de valgte teorier, der fremgår af kapitel tre. Som opsamling på hvert

tema vil der være en kort delkonklusion på hvert undersøgelsesspørgsmål. Hensigten med den samlede analyse er at komme frem til en konklusion på vores problemformulering ved hjælp af vores indsamlede empiri samt valgte teori.

Tema 1 - Ønsker og muligheder for forældrene

Herunder vil fremgå en analyse i forhold til vores første undersøgelsesspørgsmål

- *Hvilke aspekter gør sig gældende for socialrådgivernes muligheder for og ønsker om at arbejde med udviklingen af forældre til anbragte børn?*

Vi ser ud fra kodning af vores empiri, at der i høj grad er et fokus på systemets funktion og indflydelsen på den daglige, faglige praksis i informanternes forvaltninger. Det er gennemgående i vores interviews, at informanterne som udgangspunkt har et ønske om at yde støtte til forældrene til de anbragte børn. En informant udtaler: *“det er faktisk rigtig svært at være forælder, når man har en sag i kommunen. Altså der skal virkelig noget til, ikk?”* (Bilag 3). Udsagnet indikerer en respektfuld forståelse for, at det er svært at have sit barn anbragt udenfor hjemmet. Udsagnet er med til at vise, at socialrådgiverne i samarbejdet med forældrene er præget af deres menneskesyn og værdier, hvilket påvirker deres faglige vurderinger og handlinger (Hammerlin og Larsen, 2015, s. 18)

Generelle betragtninger

Som tidligere beskrevet ser vi, at socialrådgivernes muligheder for at sætte støtte ind, afhænger af forskellige komplicerende faktorer. Trods de gode intentioner, oplever vores informanter, at deres muligheder for at hjælpe forældrene, begrænses, når de har behov for støtte fra en anden sektor. Følgende citat påpeger en udfordring: *“Så der hvor vi ser store udfordringer hos forældrene, der synes jeg det er rigtig rigtig svært at støtte dem. Og det er især når det er indenfor det psykiatriske eller misbrug...”* (Bilag 3). Udsagnene kan fortolkes sådan, at det menneskesyn, der her kommer til udtryk og vil præge socialrådgivernes tilgang til arbejdet med forældrene lægger sig op af Hammerlin og Larsens dialektiske og subjektive perspektiv på mennesket. Dette kan også forstås som socialrådgivernes tro på, at forældrene kan udvikle sig enten til gavn for den bedst mulige samvær situation og/eller omkring de problematikker, der ligger til grund for anbringelsen. Det vil sige, at man tror på udvikling hos forældrene på trods af begrænsninger. Omvendt ses der også udsagn fra vores

informanter, der indikerer, at der opleves udfordringer i socialrådgivernes muligheder for at støtte og udvikle forældre med kognitive vanskeligheder. En informant sætter ord på, hvad der kan besværliggøre kommunikationen og dermed muligheden for en udviklende proces:

“.. man skal virkelig prøve at tale på en helt anden måde for at få dem til at forstå, eller.. ja, bare at få dem til at forstå et brev, en samtale eller sådan.. jeg tror faktisk, det er det, jeg synes, er den største udfordring. Det er, når de ikke forstår, hvad det er jeg siger. Altså jeg tror ikke, det er fordi de ikke vil forstå det, men jeg kan høre, når de så stiller spørgsmål, så har de slet ikke forstået det, jeg har sagt” (Bilag 4).

Ovenstående citat synliggør kompleksiteten i arbejdet med forældrene til de anbragte børn. Socialrådgiverne er på den ene side trænet i at se ressourcer hos forældrene, og have fokus på de områder, der kan udvikles. De må samtidig også erkende, at et ønske om at støtte og udvikle forældrenes kompetencer ikke altid er realistisk i de rammer, der er for det sociale arbejde.

Der ses i følgende citat en forståelse for forældrenes vanskelige situation og det pres, de kan være under i forhold til deres samlede livssituation:

“Jeg har også nogle forældre, som er så langt ude og som ikke ser deres børn... ser deres børn meget ustabilt, men egentlig har det fint med, at barnet er anbragt, hvor at man kan ikke arbejde med dem. Altså det vil bare give endnu et pres på dem, som ikke ville gøre noget godt. Så bliver det at lave en forældrehandleplan bare for syns skyld” (Bilag 4).

Citaterne kan tolkes på den måde, at socialrådgiverne i sagsarbejdet er opmærksomme på at tilgodese forældrenes retssikkerhed, så forældrene får de tilbud og muligheder, de er berettiget til, hvilket kan forstås som Honneths to typer anerkendelse, omsorg og retlige muligheder. Trods forældrenes massive udfordringer respekterer socialrådgiverne forældrene og møder dem ud fra deres individuelle udgangspunkt.

Relationens betydning

Flere af informanterne italesætter et andet perspektiv, omhandlende betydningen af relationer i det sociale arbejde, herunder hvordan hyppige udskiftninger i socialrådgiverne kan have en negativ konsekvens i muligheden for at skabe en tillidsfuld relation. En af informanterne

siger: *“Jeg tænker at noget af det, der kan fremme alt på det sociale arbejde, det er at vi bliver lidt længere end de gennemsnitlige otte mdr...”* (Bilag 4). Formuleringen her indikerer, at der i arbejdet med forældrene er fokus på betydningen af relationer og forståelsen af andre mennesker, hvor det at være en stabil og genkendelig professionel har betydning for den tillid mennesker i sårbare og udsatte positioner kan opnå i samarbejdet. En anden informant udtrykker endvidere omkring hyppige skift: *“...når vi hele tiden kommer med nye tilgange og nye måder at gøre ting på og vi har hver vores måde at gøre det på, altså.”* (Bilag 4).

Hammerlin og Larsens perspektiv på ovenstående citat kan være, at så hyppige skift i familiens socialrådgiver kan betyde, at der er risiko for, at familierne vil blive mødt af forskellige perspektiver og tilgange til deres udviklingsbetingelser og behov (Hammerlin og Larsen, 2019, s. 58-59). Endvidere kan der ske tab af vigtig viden om familiens situation, som igen kan medføre, at eksempelvis den inddragelse af familiernes perspektiver, der har været i en sag kan gå tabt. Dette kan igen ifølge Warmings (2019) perspektiv på menneskesyn medføre yderligere sårbarhed, hvis forældrene ikke føler sig hørt og inddraget.

Samlet ses det her, at det at forældrene skal forholde sig til nye rådgivere og de forskellige tilgange eller måder, den enkelte rådgiver arbejder på, får forældrene til opgive og sige fra overfor at modtage støtte. Dette kan ses i sammenhæng med Dumbrills (2005) undersøgelser omkring forældresamarbejdet, hvor vigtigheden af det relationelle aspekt understreges i forhold til, om forældrene har tillid til de foranstaltninger, der sættes ind for at støtte forældrene. Skifter barnet og dermed forældrene hyppigt rådgiver, forhindres eller forsinkes dannelsen af relationen og den tillid, der er nødvendig for at forældrene er trygge ved at modtage støtten (Villumsen, 2018, s. 200).

Serviceniveau

Det fremgår af vores empiri at ledelsens holdninger til mulighederne for indsatser til at støtte og udvikle forældrene har en betydning for den støtte, forældrene tilbydes. Vores informanter taler om, at der kan ydes støtte til forældrene på forskellige måder, og at fokus for støtten kan være at udvikle forældrene, men at det også kan være for at skabe gode rammer i samværet mellem forældrene og det anbragte barn. En informant fortæller *“... vi er rigtig gode til at sætte støtte på i samværene. Det tror jeg vi gør i rigtig mange sager. Men ofte så tænker jeg, det er lige så meget også for børnenes skyld, at vi gør det...”* (Bilag 3). Her fremgår det, at informantens fokus som udgangspunkt er på barnets behov for støtte i samværet og ikke så

meget på forældrenes. Udsagnet er med til at vise, at socialrådgiverne i samarbejdet med forældrene er præget af deres menneskesyn og værdier, som påvirker deres faglige vurderinger og handlinger, her forstået som tilbud til forældrene om støtte i enten samvær eller til at arbejde med årsagerne til anbringelsen. Her ses det, at socialrådgiverne ikke har troen på, at forældrene kan udvikle sig, men at det er relevant med støtte i samværet af hensyn til barnet. Det fremgår, at bevilling af støtte til forældrene også har et økonomisk perspektiv, hvilket en af informanterne påpeger: *”Men reelt, det handler også meget om, hvor meget vil man investere i det, hvis udviklingspotentialer ikke er så stort...”* og igen: *“...hvis det er internt så kan vi gå hvilken vej vi vil, hvis det er eksternt så tror jeg, man vil kigge på er der et formål med det, kan barnet komme hjem inden for en kortere varighed eller skal vi kaste penge i det....”* (Bilag 3). Heri ses ledelsens eller forvaltningens perspektiv på forældrenes udviklingspotentialer, hvor vurderingen af, hvor mange økonomiske ressourcer, der skal sættes af til at udvikle forældrene, sammenholdes med hvor meget, man skønner, at forældrene får ud af det.

En informant påpeger videre, at bevilling af støtte i praksis kan afhænge af ledelsens indstilling til formålet med støtten: *“... hvis man har taget det med på visitation, så har man også fået afslag på det, at det arbejder vi ikke med”*. Samme informant giver et konkret eksempel: *”Det har jeg i hvert fald oplevet tidligere, netop psykologsamtaler til en mor som blev afvist, så det synes jeg også kan være en udfordring, at vi jo også skal have det godkendt”* (Bilag 3). Her ser vi, at økonomiske overvejelser kan være styrende for, hvad socialrådgiverne har mulighed for at tilbyde forældrene. Faglige skøn og vurderinger kan tilsidesættes grundet organisatoriske regler, der kan være kommunens serviceniveau, interne arbejdsgange og kompetenceplaner (Kildedal et al., 2013, s. 89-90).

I sammenhæng med ovenstående fremhæver informanternes udsagn ligeledes betydningen af at tage sig den nødvendige tid til at skabe kontakt og lave relationsdannelse i arbejdet med forældrene med henblik på at understøtte arbejdet med udvikling af forældrene. Dette fremhæves flere gange i vores interviews med udgangspunkt i to forskellige perspektiver. På den ene side understreges det, at mere tid i den enkelte sag kan anvendes relationelt med henblik på at bedre samarbejdet og skabe tillid. Investeringen i relationsarbejdet kan ifølge Dumbrill (2005) betyde, at forældrene i højere grad føler sig imødekommet og tager imod den støtte, socialrådgiveren vurderer, at de har behov for. (Villumsen, 2018, s. 201 og 204) På den anden side fremgår det, at tidsforbruget sættes i forhold til de muligheder forældrene har for at udvikle sig i tide i forhold til barnets udvikling. Dette fremgår af følgende tre

citater: *“Jeg synes godt, at man kan nå langt med længere tid”* (Bilag 4) og *“Nej, øh tid og ressourcer i forhold til at arbejde med dem. Sat op imod den chance der er for udvikling...”* (Bilag 4) samt: *”... den behandling man kunne tænke sig, det er jo ikke noget, der kan hjælpe dem i forhold til barnets udvikling, fordi det tager alt alt for lang tid. Hvis man overhovedet kan”* (Bilag 4). I disse citater fremhæver informanterne både en anerkendende tilgang til forældrene på en omsorgsfuld måde, når de påpeger at mere tid til forældrene kan være medvirkende til, at forældrene får oplevelsen af at være noget værd. På den anden side fremhæver informanterne, at det ikke nytter at bruge mere tid eller flere ressourcer, hvis den faglige vurdering er, at forældrenes udviklingspotentialer over tid ikke er tilstrækkeligt i forhold til barnets udviklingsbehov.

Ifølge Järvinen kan det fortolkes som, at repræsentanter, forstået som socialrådgivere eller ledere, som systemets repræsentanter har definitionsmagten til at prioritere og vurdere, hvor meget tid og hvilke ressourcer, der skal bruges på den enkelte sag. Dette på baggrund af eksempelvis den enkelte arbejdsplads' styringsrationale: økonomi, sagstal og serviceniveau. Organisationens styringsrationale og socialrådgivernes skøn og faglige vurdering om forældrenes udviklingspotentialer, vil derfor naturligt påvirke de muligheder forældre gives. Dette kan også anskues ligesom Højlund og Juul (2015) gør, idet de påpeger, at den politiske og dermed organisatoriske styring skal være medvirkende til at skabe kompetente samfundsborgere. Ifølge Højlund og Juul kolliderer ovenstående med den ellers dominerende anerkendelseetik, hvor hensynet til at udøve omsorg i form af hjælp og støtte tilsidesættes.

Delkonklusion

Ovenstående analyse viser tydeligt, at informanterne har et ønske om at yde støtte til forældrene til anbragte børn, samtidig er de optagede af relationens betydning for at lykkes i deres arbejde. Informanterne er ligeledes optagede af forældrenes reaktioner på den gentagne udskiftning i socialrådgivergruppen. De er bekymrede for, at den manglende kontinuitet påvirker forældrenes muligheder for at opnå tillid til socialrådgiveren. Muligheden for at yde støtte kompliceres af forskellige faktorer hos forældrene dels i form af psykiske vanskeligheder og misbrugsproblematikker og dels i form af intellektuelle vanskeligheder. Der ses ligeledes en tendens til at ledelsens holdning til forældrenes udviklingspotentialer har en betydning for, hvilke muligheder informanterne har for at iværksætte støtte, når der ikke er tale om støtte til samvær.

Tema 2 - Udviklingspotentiale hos forældrene

Herunder vil fremgå en analyse i forhold til vores andet undersøgelsesspørgsmål

- *Hvordan oplever socialrådgiverne forældrenes udviklingspotentiale under barnets anbringelse?*

I dette analyseafsnit vil vi fremhæve en række udvalgte citater fra den indsamlede empiri, hvor informanternes oplevelse af forældrenes udviklingspotentiale kommer til udtryk. Generelt fremgår det af kodningen af vores empiri, at informanterne har fokus på forældrenes udviklingsmuligheder, og hvordan der kan støttes op herom. Samtidigt udtrykker informanterne empati over for forældre til anbragte børn, når de har en sag i kommunen og ikke har de nødvendige udviklingsmuligheder.

Menneskesynets betydning

Empirien fremskriver informanternes perspektiver på, hvordan det socialfaglige blik på arbejdet med anbragte børn og deres forælder har forandret sig over tid. Flere af informanterne giver udtryk for, hvordan den moderne styringsform påvirker den måde, hvorpå de udfører deres arbejde. Følgende citat er et eksempel på dette: “...*var man anbragt, så var man anbragt. Til man var 18, ikk? Men der er jo et helt andet mindset ind i det nu i forhold til tidligere*” (Bilag 4). Som beskrevet i indledningen har de samfundsmæssige tendenser på børne- og ungeområdet forandret sig over de senere år, hvor der er en øget opmærksomhed på menneskers udviklingsmuligheder, inddragelse af forældre og opfølgning på indsatser.

I forlængelse af disse tendenser er der sket en skærpelse af de socialfaglige vurderinger vedrørende om de tiltag, der iværksættes har til formål at udvikle forældrenes kompetencer eller om det snarere er en kompenserende indsats for at understøtte forældre-barn relationen. En informant beskriver det således: “... *vi har fået mere fokus på om det er et udviklende eller det er et kompenserende samvær. Vi er blevet mere konkrete på, kan vi noget her eller kompenserer vi noget her...*” (Bilag 4).

Ifølge Hammerlin og Larsen (2019) kan dette fortolkes således, at menneskesynet tidligere har været mekanisk-idealistisk, og at indsatserne dermed har været styret af en opfattelse af, at udviklingsmuligheder hos forældrene kunne tilskrives iboende egenskaber. Hvor menneskesynet i det nuværende perspektiv mere ses at være en kombination af to

menneskesyn: Det dialektisk-materialistiske, hvor man tror på, at mennesker kan forandre sig og kan påvirkes af sociale faktorer, og det mekanisk-materialistiske, hvor udvikling er givet på forhånd, men at mennesket samtidig styres af omgivelserne, hvorved mennesket påvirkes og medfører en udvikling.

En af informanterne omtaler her positivt et samvær, hvor en samværskonsulent støtter op om samværsaktiviteter mellem barnet og forældrene: *Lige meget, kan man sige, hvor dårlige forældrene er eller hvor lidt de egentlig formår*” (Bilag 4).

I praksis betyder det, at socialrådgiverne vurderer om, der er grundlag for at iværksætte tiltag med henblik på udvikling hos forældrene eller at vurderingen er, at den støtte, der iværksættes er kompenserende. En af informanterne beskriver om den positive udvikling på baggrund af iværksættelse af støtte i samværet: *“...der er det også rigtigt, fordi der er en udvikling. Både i forhold til hvordan de modtager støtten, men også at de begynder at bruge den vejledning, de får. Der er klart en udvikling i flere af mine sager – det er der ingen tvivl om...”* (Bilag 3).

Informanterne i den ene kommune er optaget af et helt konkret tiltag omhandlende en målrettet og intensiv indsats i en kortere periode: *“...man skal have nogle meget klare mål og så arbejder de intensivt med at udvikle på forældrekompetencerne eller i hvert fald afklare, om der kan skabes en udvikling...”* (Bilag 4). Vi anser her, at socialrådgiveren tager begrundet stilling til at iværksætte tiltag og er bevidste om formålet hermed. Det betyder således ifølge Ejrnæs, at socialrådgiverne er bevidste om og reflekterer over deres faglige vurderinger af om forældrene har udviklingspotentialer i relation til deres barns behov. Dette underbygges af Foucaults begreb omkring sandhedsregime, hvor socialrådgiverne definerer sandheden, og har magten til at beslutte om der iværksættes udviklende eller kompenserende støtte til forældrene i relation til deres barn (Järvinen, 2004, s. 13).

Informanterne har flere perspektiver på betydningen af relationsdannelse til forældrene i forhold til deres udviklingsmuligheder. En informant beskriver således:

“Jeg synes, at det har været en naturlig ting, men jeg har også hele tiden synes, at det relationelle er vanvittigt vigtigt. Så jeg tror også, at det kommer an på, hvordan man som person kigger på det. Og igen det her med at man ikke er fordømmende, og igen det her med, at det ikke er forældrene der er rigtig dårlige på alle områder, men der er noget man kan rykke på...” (Bilag 3).

Der fremgår her en opmærksomhed på den hensigt der er i lovgivningen, hvor socialrådgiveren skal arbejde på at skabe en relation til forældrene. Relationen skal bygge på åbenhed og værdighed, hvilket citatet udtrykker, at informanten har fokus på.

Vi ser, at informantens opfattelse af relationen til, og respekten for, forældrene som værende vigtige for arbejdet, har en betydning for forældrenes følelse af selvrespekt og værdighed. Det vil sige, at socialrådgiverne tror på dem, og også stiller sig selv til rådighed i kontakten med forældrene. Ifølge Villumsen (2004), medvirker dette til at skabe de bedst mulige forudsætninger for forældrenes inddragelse og deltagelsesmuligheder, samt at den positive selvfølelse hos forældrene gør, at de er mere tilbøjelige til at tage imod støtten.

Magtens betydning

Et andet opmærksomhedspunkt i vores empiri om forældrenes udviklingspotentiale er den historik, der kan forfølge forældrene i årevis. En informant omtaler et konkret eksempel, hvor en otte år gammel forældrekompetenceundersøgelse fortsat definerer de professionelles opfattelse af forældrenes udviklingsmuligheder:

“Men er faktisk også vigtigt det her med, hvis der er en historie omkring de forældre, at vi ikke bringer den videre, men lytter til dem, især hvis de har oplevelsen af, at det er ikke den historie, som de oplever.... Jeg synes, at det er vigtigt, at der er nogle forældre, der har oplevelsen af, at når først det er sket, når en har skrevet noget, så er det sandheden og den sandhed, den bliver bare ved med at følge med” (Bilag 3).

Disse citater kan fortolkes på den måde, at socialrådgiverne besidder definitionsmagten. Undersøgelserne og historierne om forældrene i en forvaltning kan konstruere forældrene på en bestemt måde (Järvinen, 2004, s. 10). En informant har endnu et perspektiv på en oplevelse af, at samarbejdspartnere kan have en forforståelse af forældrenes potentiale, som kan vanskeliggøre hendes muligheder for at sætte støtte ind: *“Jeg tror, at det værste er, når man oplever, at folk har ligesom sat de her forældre i en eller anden bås, og sagt sådan er de. Det kan jeg godt opleve som en udfordring, og at folk nærmest reagerer, som om, at man er ret naiv, når der er noget man gerne vil gøre, for at se om man kan rykke på noget...”...“...jeg synes ikke, at man kan tillade sig andet end at give det et forsøg, og gøre det vi kan gøre” (Bilag 3).* Det vil sige, at uanset om forældrene har udviklet sig og har skabt

forandringer i deres eget liv, vil deres fortid følge dem. Ifølge Ejrnæs kan vi sige, at forældrene bliver stigmatiseret, hvilket kan medføre selvopfyldende profetier i forældrenes måde at agere eller blive vurderet på af de fagprofessionelle.

Af empirien fremgår flere eksempler på den definitionsmagt, som socialrådgiverne har i børnesager, herunder magten til at fokusere på forældrenes vanskeligheder og mangler. Ud af vores indsamlede empiri kan vi uddrage citater, der underbygger Foucault og Järvinens argumentation i forhold til begrebet sandhedsregimer. Som en af vores informanter udtrykker det: *"Vi skal være opmærksomme på, hvordan vi omtaler borgerne, for man kan godt få sagt nogle ting: han er sgu da også sølle... "... "og lige pludselig bliver det en fortælling til, at det er det man tror på.... "... "lige pludselig så er far psykopat og mor er bindegale..."* (Bilag 3) Her italesættes netop vigtigheden af, at socialrådgiveren er opmærksom på, hvordan forældrene omtales, både i sagsakterne og i retorikken kolleger imellem. Ifølge Ejrnæs kan konsekvensen af dette være, at socialrådgiveren kommer til at konstruere en negativ og stigmatiserende fortælling om forældrene. En informant udtaler sig om, hvorfor hun ikke mener, det er relevant at udarbejde en forældrehandleplan til et forældrepar: *"Altså de kommer aldrig til at udvikle noget. Så kan du skrive nok så meget på et stykke papir. Når ikke engang de kan læse hvad der står"* (Bilag 4). Dette eksempel understreger, at socialrådgiveren opfatter forældrenes udviklingspotentiale som værende ikke-eksisterende og derfor ikke kan se et formål med at arbejde med at udvikle forældrene under anbringelsen af deres barn.

En anden informant udtrykker det således: *"Jeg har da oplevet at der er forældre, som altså rigtigt dårligt begavede, ikke? Men så når de frem til en erkendelse af, det er nok bedst at kommunen tager hånd om mit barn"* (Bilag 3). En sådan opfattelse af et forældrepars manglende potentiale kan ifølge Ejrnæs blive en udokumenteret sandhed, et stigma, som kan bidrage til en opfattelse af, at forældrene ikke kan udvikles. Et citat viser tydeligt, hvordan dette kommer til udtryk i praksis: *"Jeg tror også, vi har en del forældrehandleplaner, som peger på at de (forældrene, red.) skal opnå en forståelse for, hvorfor barnet er anbragt. Og så kan man spørge sig selv: Når de nogensinde det, eller...?"* (Bilag 3). Ovenstående opfattelse kan have den konsekvens, at socialrådgiverne undlader at tilbyde forældrene støtte, og at de dermed ikke får mulighed for at tilegne sig de nødvendige kompetencer til at kunne varetage omsorgen for deres barn på sigt.

Delkonklusion

Ovenstående analyse viser tydeligt informanternes fokus på forældrenes udviklingsmuligheder, herunder hvordan der bedst kan støttes op om forældrene.

Informanterne lægger vægt på at skabe en relation til forældrene på baggrund af åbenhed og værdighed. Af empirien fremgår der en tendens til, at informanterne har en præference i forhold til, om de iværksætter kompenserende støtte i samvær med udgangspunkt i barnets sikkerhed, eller om støtten har et udviklende sigte som er målrettet forældrene.

Det fremgår ligeledes af empirien, at informanterne, som magtudøvere i det sociale arbejde, er ubevidste om, hvilken konsekvenser deres funktion har i forhold til forældrene. Det betyder, at informanterne har definitionsmagten i forhold til, om der ses et udviklingspotentiale hos forældrene og om de får tilbudt selvstændigt udviklende støtte eller ej. Vi vurderer på baggrund af analysen af tema 2, at informanterne nemt får stigmatiseret forældrene.

Tema 3 - Samarbejde med forældrene

Herunder vil fremgå en analyse i forhold til vores tredje undersøgelsesspørgsmål

- *Hvad kendetegner socialrådgivernes samarbejde med forældrene til de anbragte børn?*

I det følgende afsnit af analysen vil der fremgå en række citater fra empirien, som tydeliggør, hvordan socialrådgiverne oplever samarbejdet med forældre til anbragte børn.

De fleste af informanterne beskriver, at relationen til forældrene er vigtig og har en positiv betydning for samarbejdet. I Håndbog om forældresamarbejdet fremgår det, at socialrådgivere skal være særligt opmærksomme på samarbejdet med forældrene samtidig med, at de varetager deres opgavefunktion, her forstået som myndighedsopgaven. Flere informanter taler om vigtigheden i at være opmærksomme på forældrene, være opsøgende og interesserede, samt at tage hjem og besøge forældrene på baggrund af omsorg og uden at sagen dikterer formålet.

Det gode samarbejde

Det er centralt, at socialrådgiverne har fokus på at samarbejdet med forældrene er essentielt og at indlevelse, respekt og ligeværdighed er vigtige forudsætninger for det gode samarbejde. Som en af informanterne udtrykker: *"... jeg synes, jeg tager samtalerne med forældrene, altså hvad tænker I også, at I kunne have behov for, også for at imødekomme dem. Altså er der noget, som de synes, der kunne være relevant"* (Bilag 3). Citatet viser, at informanten har et ønske om at samarbejde med forældrene og inddrage dem i sagsgangen med henblik på at medtage forældrenes ideer og holdninger. Dette taler ind i Villumsens undersøgelser om forældrenes ønsker om at blive mødt med venlighed og empati og på den måde føler sig imødekommet (Villumsen, 2018, s. 192ff).

Det fremgår af flere af citaterne, at samarbejdet med forældrene understøttes af, hvordan socialrådgivere og plejefamilier imødekommer forældrene. En informant beskriver: *"Men de forældre har jo lige så meget brug for omsorg selv, fordi de er selv, kan man sige, ikke de stærkeste eller ressourcetsvage, men de har da brug for netop lige at kunne komme ind og sidde og hygge"* (Bilag 4). Her har socialrådgiveren opfanget forældrenes behov for selv at blive set og mødt. Ifølge Honneths anerkendelsesteori ses det her, at socialrådgiverne har fokus på, at den tid de afsætter til forældrene kan medføre øget tryghed og tillid hos forældrene, som vil give dem bedre mulighed for at være deltagende i relation til deres barn (Højlund og Juul, 2015, s. 27). En af informanterne nævner i samme forbindelse en plejefamilie, der bød forældrene på hjemmebagte boller (Bilag 4). Dette viser en opmærksomhed på, at det har en positiv effekt for forældrenes selvfølelse, hvis plejefamilien interesserer sig for og giver forældrene tid og opmærksomhed. Vi ser, at det er centralt, at forældrene får bedre selvtillid til at fungere i sociale relationer, hvilket kan være både i forbindelse med barnet, plejefamilien og kommunen omkring dem og deres barns situation.

Af empirien fremgår der eksempler på socialrådgivernes erfaringer om, hvilken betydning inddragelse af forældrene og deres perspektiv har for barnets trivsel. En informant beskriver det på følgende måde:

"...det er jo også derfor man kigger på forældrene, for man ved jo, at forældre der samarbejder, der er glade og har det bedre, så ved man jo, at børnene har det bedre. Så det er ikke sådan at det er enten eller, jeg tænker, at det altid er barnets tarv, men for at løse den opgave, så skal man tænke rundt om barnet" (Bilag 4).

En anden informant oplyser følgende som et eksempel på, hvordan hun ser, at der er et godt samarbejde mellem hende og forældrene i praksis:

”... det er måden, man taler sammen på. At borgeren selv ringer, at de er opsøgende, hvis netop de har en udfordring med noget. Den måde, de deltager på møderne. Jeg synes bare, i det hele taget, bare den måde, man møder hinanden på. Og hvordan dialogen er. Den synes jeg, er ret afgørende. Og tager telefonen, når man ringer til dem eller ringer tilbage og... Jeg synes, der er mange ting, der spiller ind...” (Bilag 3).

I ifølge Warming (2019) er et af de vigtigste perspektiver på menneskesyn, at mennesker, der inddrages føler sig mindre sårbare. Forældrene vil dermed have bedre muligheder for at profitere af indsatsen, føle sig kompetente og udvikle sig i forhold til deres forældrekompetencer. Her fremgår det, at socialrådgiveren er opmærksom på, hvilken betydning forældrenes samlede situation har for barnet, hvilket spiller en afgørende rolle for, at formålet med støtten til forældrene har positiv effekt. Vi har en erfaring for, at socialrådgiverens personlige væremåde i mødet med forældrene har en betydning for, om forældrene føler sig anerkendt og mødt. Vi ser, at informanterne beskriver deres egen særlige tilgang til det at imødekomme forældrene: *“...det er jo det der med at slå lytteørerne ud og så høre på, hvad forældrene har.. lade dem fortælle...”* og videre: *“...det er meget sådan med at høre og hvor kan man støtte og hjælpe...”* (Bilag 4). Vi ser, at citaterne på den ene side understøtter begrebet social værdsættelse, idet udsagnene viser, hvordan socialrådgiveren via sin adfærd motiverer forældrene til at reflektere og føle sig værdifuld. På den anden side indikerer socialrådgiverens adfærd også følelsesmæssig omsorg ved anerkende, at forældrenes fortælling og deres perspektiver er vigtige. Dette betyder ifølge Villumsen og Honneth at forældrene via den omsorg, de modtager, bliver i stand til at være deltagende i deres sag til gavn for barnet. Vi anser endvidere det centrale i, at forældrene bliver i stand til at indgå i en dialog eller samarbejde omkring deres muligheder og samlet set, at forældrene føler sig værdifulde.

Den dobbelte betydning

Ovenstående analyse fokuserer på det positive samarbejde mellem forældre, socialrådgiver og plejefamilier. I vores empiri finder vi dog citater, der kan have en dobbeltbetydning, idet

citatets mening ændres alt efter, på hvilken måde, vi tolker det. Et eksempel er, hvor en informant udtaler: *”Jeg tror da på, at hvis vi får opbygget en eller anden form for relation til dem og de har tillid til os, så tror jeg også på, at vi nemmere kan tale ind i den form for støtte, de eventuelt har behov for...”* (Bilag 3). Ovenstående indikerer umiddelbart en erkendelse fra informanten omkring vigtigheden af relationen til forældrene med det formål at yde støtte til forældrene i et samarbejde. Omvendt kan formuleringen indikere, at relationen bruges til at påvirke forældrene med henblik på, at de tager imod den støtte, som socialrådgiveren mener, de har behov for. Dette taler ind i Foucaults begreb om usynlig magt, hvor relationen til og omsorgen for forældrene anvendes for at påvirke forældrene til at acceptere socialrådgiverens vurdering som værende sandheden (Järvinen, 2004, s. 11).

I vores empiri fremgår det, at flere informanter positivt fremhæver de mere samarbejdsvillige forældre, som værende dem, der accepterer at deres barn er anbragt. Dette underbygges af følgende to citater:

”... faren er ret kognitivt udfordret, men jeg har anbragt to børn nu med samtykke og jeg har en far, der ringer til mig, når der er noget, han ikke forstår i systemet eller noget, han ikke synes er okay” ... ”tilliden er der, når de (forældrene, red.) tør være åbne omkring de udfordringer, de har. Hvad der er svært. At de ikke prøver på at skjule den del” (Bilag 3).

“Jeg har da oplevet at der er forældre, som altså rigtig dårligt begavede, ikke? Men så når de frem til en erkendelse af, det er nok bedst at kommunen tager hånd om mit barn. Det er jo også en form for udvikling” (Bilag 3).

Foucaults redegør i sit begreb omkring selvteknologier, at forældrene ender med at blive medspillere, som villigt følger socialrådgiverens råd og vejledning. Dette ser vi gør sig gældende i ovenstående citater, da informanterne taler om, at samarbejdet bedres, når forældrene indrømmer, at de har behov for hjælp og indvilger i, at barnet skal være anbragt. Ifølge Uggerhøj (2004) kan socialrådgivernes opfattelse af forældrenes velvilje indikere, at forældrene har overgivet sig til overmagten og dermed ikke bruger mere energi på at modsætte sig systemet. Vi forstår derfor at det, der umiddelbart fremstår som værende positivt, også kan tolkes kritisk i forhold til reel anerkendelse af forældrene.

Ovenstående afsnit omhandler de eksempler fra empirien, som på den ene side kan anskues med et positivt blik på samarbejdet mellem socialrådgivere og forældre og på den anden side kan tolkes kritisk ud fra et magtperspektiv.

Det svære samarbejde

Informanterne fremhæver i vores interviews nogle eksempler på, når forældrene forholder sig kritiske til samarbejdet. Dette fremgår af følgende citat:

“Jeg tænker, at vi jævnligt holder... altså ud over statusmøder også – når de ønsker det har vi samtaler med dem. Sådan i forhold til, ja. Deres frustrationer om det... at kommunen har gjort et eller andet som de ikke er enige i eller som de synes måske, noget de er blevet lovet tidligere og som vi ikke har... som de ikke føler, vi har opfyldt. De har også nogle ønsker nogen gange, som de synes tager for lang tid og få indfriet de ønsker, f.eks. forældrekompetenceundersøgelse eller noget som kan belyse deres.. kan man sige ressourcer og vanskeligheder“ (Bilag 4).

Dette citat understreger, at socialrådgiverne har en oplevelse af, at samarbejdet med forældrene kan være udfordrende. Dette kan eksempelvis være, når forældrene er utilfredse med de regler og rammer der er i systemet, og når forældrene selv har en holdning til deres retlige muligheder. Ifølge Høilund og Juul (2015) kan dette fortolkes som en krænkelse af forældrenes retfærdighedsopfattelser, hvor forældrene oplever sig usynlige og dermed ikke føler sig anerkendt (Høilund og Juul, 2015, s. 30).

Samarbejdet i børnesagerne kan være svært, når forældrene til de anbragte børn ikke føler sig som en del af samarbejdet. Vi ser i empirien, at informanterne forsøger at inddrage forældrene i sagsbehandlingen, så de kan bidrage til sagen.

”Jeg synes jeg prøver på netop også at få deres (forældrenes, red.) perspektiver med ind, sådan at det ikke bare kommer til at være mig, der sidder og styrer det hele omkring det her barn her. Og nu har jeg lige indkaldt til statusmøde, og der fik jeg også bare mail tilbage om at ”de kom ikke”, for de havde alligevel ikke noget at skulle have sagt” (Bilag 3).

Citatet understreger, at forældrene her har en oplevelse af, at de ikke høres eller inddrages og dermed lige så godt kan blive væk. Dette kan have flere årsager og kan skyldes, at forældrene

ikke forstår måden, hvorpå systemet fungerer eller ikke forstår den måden, socialrådgiveren udtrykker sig på. Nogle af informanterne udtrykker, at muligheden for inddragelse bliver udfordret på grund af forældrenes nedsatte kognitive funktionsniveau. En informant udtrykker: *“Det er der jo nogle af dem der heller ikke, kan man sige, kan. I det hele taget, hverken har ord for det eller ved hvad de skal sige, så sidder de bare og tænker”* (Bilag 4). Den anden informant påpeger, at hun arbejder hårdt på at sikre, at forældrene ikke føler sig skubbet til side: *“... at vi ikke bare er ”kommunen”, der laver nogle beslutninger over hovedet på dem, og ja overruler dem fuldstændigt og tager den følelse af at være forældre fra dem, ikk?”* (Bilag 3). En informant beskriver endvidere, hvad hun gør, når forældrene har en oplevelse af, at plejefamilie og socialrådgiver taler uden deres vidende: *“...at det der med at få talt med dem, kan gøre en forskel. At vi rent faktisk gerne vil lytte til dem og også sige, hvad kan vi gøre anderledes i forhold til den oplevelse du sidder med, for sådan skal det ikke være...”* (Bilag 3). Disse citater giver tydeligt udtryk for, at det kræver en helt særlig opmærksomhed fra kommunens side i forhold til at sikre, at socialrådgiverne er klædt på til opgaven med at formidle bekymringer og vurderinger videre til forældrene. Foucault påpeger, at det er den moderne velfærdsstats opgave at beskytte og udvikle mennesker, hvilket Foucault kalder pastoralmagt. Derfor tolker vi, at det er socialrådgivernes ansvar at beskytte forældrene ved at sikre, at de føler sig inddraget relevant og at de forstår processerne i sagsgangen. Socialrådgiverne skal ligeledes have viden om og kunne arbejde med konfliktløsning.

En informant sætter lighedstegn mellem et godt samarbejde og det, at forældrene gerne vil have deres børn anbragt.: *“Altså jeg har en enkelt hvor samarbejdet kører....”* *“...dem jeg sidder med, de er faktisk.. meget søde. De vil da også gerne have deres børn anbragt, de fleste af dem.”* (Bilag 4). Her ser vi en manglende opmærksomhed på, at samarbejdet med forældrene kan fremstå positivt, når forældrene samarbejder om en frivillig anbringelse. Dog kan der her ifølge Uggerhøj (2004) være tale om, at forældrene ikke magter at kæmpe imod systemet. Ifølge Foucault kan man således argumentere for, at forældrene har forstået sandheden i, at de er sociale afvigere og at de har behov for hjælp fra forvaltningen til at blive normaliseret. Vi ser en faglig faldgrube her, idet forældrenes velvillighed til at få deres børn anbragt gør det langt nemmere for socialrådgiveren at anbringe barnet, set i forhold til de forældre, som giver modstand og som ikke er enig i, at deres barn har behov, de ikke kan opfylde. Vi ser i praksis, at en anbringelse uden samtykke kræver, at socialrådgiveren og forvaltningen i højere grad skal kunne dokumentere og validere den socialfaglige vurdering

til sagens behandling i retssystemet. Modsat de sager hvor forældrene samtykker og dermed underkaster sig kommunens faglige vurdering. Ejrnæs' pointe understøtter ovenstående i forhold til, at socialrådgiverne kan legitimere deres faglighed i arbejdet.

Delkonklusion

I ovenstående analyse fremtræder tre tydelige tendenser i informanternes samarbejde med forældrene til de anbragte børn. Den første tendens viser sig på den måde, at informanterne vil gøre det godt og er optagede af, hvilken betydning deres egen indsats har i det gode samarbejde. Kendetegnene herpå er omsorg for forældrenes vanskelige situation og ønsket om at give sig tid til flere samtaler med forældrene.

Videre fremgår det, at den anden tendens ses i, at informanterne udtaler sig positivt om samarbejdet med forældrene, hvor samarbejdsrelationen afhænger af forældrenes accept af, at deres barn skal være anbragt. Vi vurderer, at informanterne ikke selv er bevidste om den manglende ligestilling, samarbejdet bygger på og ikke har en fornemmelse af, at forældrenes underkaster sig en overmagt, de ikke kan vinde over.

Informanterne fremhæver endvidere som den tredje tendens, det svære samarbejde, som et, hvor forældrene er utilfredse med sagsgangen eller ikke føler sig inddragede. Informanterne har her fokus på at gøre en særlig indsats for at sikre, at forældre med kognitive vanskeligheder oplever sig inkluderet i sagen.

Kapitel 5 - Konklusion

I dette kapitel vil vi foretage en samlet konklusion på vores problemformulering. Vi har i forhold til de tre undersøgelsesspørgsmål inddraget delkonklusionerne som en del af det forrige analysekapitel.

I vores problemfelt har vi været optagede af socialrådgiveres erfaringer og handlemuligheder i arbejdet med udvikling af forældrene til anbragte børn.

Dette ledte os til følgende problemformulering:

Hvorvidt arbejder socialrådgiverne i to udvalgte kommuner med udvikling af forældrenes kompetencer med henblik på at løse de problemer, der er årsag til, at deres barn er anbragt uden for hjemmet?

Vi kan på baggrund af vores kvalitative undersøgelse konkludere, at socialrådgiverne i de to udvalgte kommuner arbejder med udvikling af forældrenes kompetencer. Undersøgelsen peger på, at socialrådgiverne primært iværksætter støtte i samværssituationer med udgangspunkt i barnets behov, frem for forældrenes. Socialrådgiverne har generelt mange gode intentioner og refleksioner omkring inddragelse af forældrene i sagsarbejdet. Dette kan vi konkludere på baggrund af de mange udsagn, socialrådgiverne kommer med i vores interviews. Vi ser tydeligt nogle ildsjæle, som brænder for at gøre deres bedste i det sociale arbejde. Vi kan konkludere, at det sociale arbejde er et komplekst felt, der kræver en konstant opmærksomhed på at foretage reflekterede skøn og faglige vurderinger til gavn for familierne.

Vi kan endvidere konkludere, at socialrådgiverne, som systemets repræsentanter, har en særlig forpligtigelse til at være bevidste om den betydning relationen, magten og menneskesynet har i arbejdet med udvikling af forældres kompetencer. I den sammenhæng vurderer vi, at socialrådgivernes hjælperolle samtidig gør den magtfulde position uigennemsigtig.

På baggrund af den samlede analyse kan vi konkludere, at magt har en særlig betydning i socialt arbejde, herunder i vurderingen af, om forældrene har udviklingspotentiale og i den forbindelse, hvilken støtte, kommunen kan tilbyde. Vi ser, at socialrådgivernes udsagn underbygger teoriernes definitioner af, hvad magt er, og hvordan magt bevidst eller ubevidst kommer til udtryk i relationen mellem socialrådgivere og forældre.

Vi ser tydeligt, at socialrådgiverne fokuserer på at imødekomme forældrenes individuelle behov ved for eksempel at tage på hjemmebesøg, selvom der i sagen ikke umiddelbart ses et behov herfor. Socialrådgiverne giver udtryk for at have en særlig fornemmelse for, hvornår forældrene har behov for en ekstra indsats. Dette vurderer vi, er et udtryk for, at socialrådgivernes empati og betænksomhed, som kommer til udtryk i deres handlinger.

Socialrådgivernes daglige socialfaglige praksis er præget af et menneskesyn, som viser sig via en respektfuld tilgang til, omsorg for og værdsættelse af det enkelte menneske.

I analysen fremgår det på den måde, at socialrådgiverne, når de har tiden og ressourcerne til rådighed, i højere grad lykkes med at skabe en relation til forældrene til de anbragte børn.

Dette betyder, at forældrene er mere tilbøjelige til at samarbejde og dermed vise socialrådgiveren, at de er interesserede i at udvikle sig. Dette gør, at socialrådgiverne er mere tilbøjelige til at se et udviklingspotentiale hos forældrene og dermed bevilge støtte af

forskellig art til forældrene. Vi kan således konkludere, at relationsarbejdet har en betydning for de støttemuligheder, forældrene tilbydes under anbringelsen.

I forløbet med masterafhandlingen er vi blevet opmærksomme på, at vi indledningsvist var særligt optagede af at undersøge, hvordan forældrene blev opkvalificerede til at være de bedst mulige forældre for deres børn, når børnene ikke længere skulle være anbragt. Vi kan efterfølgende konstatere, at denne problematik ikke optog vores informanter, og vi har derfor ikke kunnet forfølge dette perspektiv yderligere.

Vi har som beskrevet i metodekapitlet om undersøgelsesforløbet forsøgt at være tydelige på vores proces frem mod resultaterne, hvorfor vi antager, at empirien er valid og pålidelig. Det har været nødvendigt for os af praktiske årsager at interviewe en gruppe på kun to personer, hvor vi har drøftet, om det reelt kan ses som en gruppe. Trods vores overvejelser vurderer vi, at vi gennem interviewet fik skabt et refleksionsrum, hvorfor empirien anses for valid og brugbar. Endvidere er empirien et udtryk for, hvordan socialrådgivere i to udvalgte kommuner ser på deres egen praksis, hvilket ikke nødvendigvis er generaliserbart. Der var dog en ensartethed i de tematikker, som vi efter vores interviews kunne fremskrive fra empirien. Dertil kommer vores egen erfaring, hvor vi nu er blevet mere bevidste om, at vi hovedsageligt ville have haft de samme fokuspunkter. Derfor vurderer vi, at der til dels kan være tale om et generaliserbart materiale.

Vi kan samtidig konkludere, at undersøgelsesmetode - og tilgang påvirkede analyseprocessen, da vi var blevet fastlåste i at fokusere på bestemte teoretiske retninger, frem for at have haft en åben tilgang til empirien. Endvidere vurderer vi, at det var let at blive inspireret af de erfaringer, som socialrådgiverne fortæller om, og hvor vores forforståelse kan have påvirket os, fordi vi også er en del af feltet. Det vil sige, at vi under vores interviews havde nemt ved at koble os på socialrådgivernes betragtninger, men ved den efterfølgende bearbejdning af empirien fik en mere distanceret og kritisk tilgang til, hvordan udsagnene kunne fortolkes.

Vi kan derfor også konkludere, at vi kan bruge vores nye erfaringer direkte i vores egen praksis, hvor vi nu har fået et fornyet perspektiv på, hvordan vi foretager skøn og faglige vurderinger i vores samarbejde med forældre til anbragte børn.

Vi kan samlet set konkludere, at det socialfaglige arbejde med at støtte og udvikle forældre til anbragte børn er et komplekst felt. Socialrådgiverne har især en opmærksomhed på, at

familierne skal mødes med udgangspunkt i den enkeltes behov, hvis det skal lykkes at understøtte forandringer hos forældrene. Socialrådgiverne fremstår samtidig som ildsjæle, der har de bedste ønsker og intentioner for anbragte børn og deres familier.

Kapitel 6 - Perspektivering

Undervejs i masterafhandlingen har vi haft flere refleksioner om, hvilke andre perspektiver vi kunne have undersøgt eller have lagt vægt på.

Det mest gennemgående tema i afhandlingen har været forældreperspektivet, hvor vi har været optagede af, hvordan forældrene ville have svaret, hvis vi havde stillet dem spørgsmålene fra vores interviewguide. Ved en sådan undersøgelse vil vi kunne sammenholde forældrenes og socialrådgivernes udsagn og hermed ville der kunne skabes fornyet viden til brug for arbejdet med udvikling af forældrenes kompetencer. Dette ville give et særligt fokus på forældreperspektivet, hvori forældrenes opfattelse af, hvad de anser for relevant støtte og inddragelse, med henblik på at udnytte deres fulde potentiale. I den sammenhæng kunne det også være interessant at gå mere i dybden med begreberne omkring socialfaglig kvalitet og udfolde disse yderligere.

Vi har endvidere drøftet, hvilken form for støtte der iværksættes til forældre til anbragte børn, dels inspireret af vores empiri og dels inspireret af Ankestyrelsens undersøgelse fra april 2021 om støtte til forældre til anbragte børn. Vi har ved empiriindsamlingen i den forbindelse fået nogle perspektiver på, at der i høj grad iværksættes støtte i samværet mellem forældre og børn. Vi har i denne undersøgelse ikke haft mulighed for at gå mere i dybden med, hvilke former for støtte, der ellers iværksættes eller kunnet udfolde perspektiverne omkring støtte i samværet nærmere. Dette anser vi også kunne være en spændende undersøgelse af, hvilke indsatser der iværksættes til forældre både fra et socialrådgiver- og forældreperspektiv. I den sammenhæng ville det også være interessant at undersøge, hvilke perspektiver de anbragte- eller tidligere anbragte børn har på, om der iværksættes støtte til deres forældre, både i samværssituationer og som konkret støtte til forældrene mens barnet er anbragt. Vi ser, at en sådan undersøgelse vil kunne medvirke til at afdække, hvordan der kan skabes de bedste betingelser for relationen mellem børnene og deres forældre i et langsigtet perspektiv.

Af problemfeltet samt undersøgelser på området fremgår det, at kommunerne ikke i tilstrækkelig grad udarbejder forældrehandleplaner efter Servicelovens § 54, stk. 2. I arbejdet

med problemfelt og problemformulering havde vi først et fokus på denne problemstilling, men valgte at se bort fra dette. Af vores empiri fremgår det dog, at socialrådgiverne bekræfter nogle af de temaer, som Ankestyrelsen også finder omkring manglen på udarbejdelse af forældrehandleplaner. Vores empiri afdækker et særligt fokuspunkt om, at der primært udarbejdes forældrehandleplaner i sager om anbringelse uden samtykke. Det fremgår at vores empiri, at der ofte ikke tages stilling til udarbejdelse af forældrehandleplaner i anbringelsessager, trods et lovkrav om stillingtagen. Vi kunne derfor være interesserede i, at udarbejde en undersøgelse af praksis med udgangspunkt i en problemstilling, hvor forældrenes retssikkerhed og socialrådgivernes vurderinger om iværksættelse af forældrehandleplan belyses. I samme anledning ville det være interessant at undersøge, om der er sammenhæng mellem styringsrationaler, herunder økonomiske perspektiver og implementeringsstrategier.

Kapitel 7 - Litteratur- og bilagsliste

Bøger

Andersen, Heine. & Kaspersen, Lars Bo (2005). Klassisk og moderne samfundsteori (3., 1. oplag). Hans Reitzels Forlag

Andersen, Heine. & Kaspersen, Lars Bo (Red) (2013). Klassisk og moderne samfundsteori (5. udg., 1. oplag). Hans Reitzels Forlag

Bo, Karen-Asta, Guldager, Jens & Zeeberg, Birgitte (2017). Udsatte børn - et helhedsperspektiv (3. udg., 3. oplag). Akademisk Forlag

Ejrnæs, Morten (2008). Teori og empati: faglighed i relationsprofessionerne I: red. Hviid, M. og Pringle, M.: At forstå det sociale: sociologi og socialt arbejde. Akademisk Forlag

Guldager, J. og Skytte, M. (Red) (2015). Socialt arbejde - teorier og perspektiver (1. udgave, 2. oplag). Akademisk Forlag

Hammerlin, Y. & Larsen, E. (2019). Menneskesyn - i teorier om mennesket (2. udg.). Forlaget Klim

Højlund, P. & Juul, S. (2015). Anerkendelse og dømmekraft i socialt arbejde, (2. udgave). Hans Reitzels Forlag.

Ingemann, J. H., Kjeldsen, L., Nørup, I. & Rasmussen, S. (2020). Kvalitative undersøgelser i praksis - viden om mennesker og samfund (1. udg, 3. oplag). Samfundslitteratur

Jacobsen, A.F. & Hestbæk, A. (Red) (2020). Børns rettigheder - i socialfagligt og pædagogisk perspektiv (1. udgave, 1. oplag). Akademisk forlag

Järvinen, M, Larsen, J.E. & Mortensen, N. (Red.) (2004). Det magtfulde møde mellem system og klient. Aarhus Universitetsforlag

Kildedal, K., Laursen, E. & Michelsen, R. R. (2013). Socialfaglig ledelse - børne- og ungeområdet (1. udg.). Samfundslitteratur

Launsø, L. & Rieper, O. (2008). Forskning om og med mennesker - Forskningstyper og forskningsmetoder i samfundsforskning (5. udg., 2. oplag). Nyt Nordisk Forlag

Regeringen (2021). Børnene først - Et trygt hjem og flere rettigheder til udsatte børn. Social- og Ældreministeriet

Villumsen, A.M. (2018). Helhedsorienteret socialt arbejde med udsatte familier, (1. udg. 1. oplag). Akademisk Forlag, København

Warming, H. (2019). Børneperspektiver: børn som ligeværdige medspillere i socialt og pædagogisk arbejde (1. udg., 4. oplag). Akademisk Forlag

Retskilder

Lov om social service nr. 573 af 24. juni 2005, Jf. lovbekendtgørelse nr. 170 af 24. januar 2022

Lov om ændring af lov om social service og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område nr. 1442 af 22. dec. 2004

Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder nr. 6 af 16. januar 1992

Hjemmesider

Ankestyrlesen (2021). Støtte efter servicelovens § 54 til forældre, hvis barn er anbragt. Lokaliseret den 6. juni 2022 på: <https://ast.dk/publikationer/ny-undersogelse-stotte-efter-servicelovens-ss-54-til-foraeldre-hvis-barn-er-blevet-anbragt>

Børnerådet (u.å). FN's børnekonvention er fundamentet for Børnerådets arbejde. Lokaliseret d. 6. juni 2022 på:

[FN's Børnekonvention | Børnerådet \(boerneraadet.dk\)](https://boerneraadet.dk)

Dansk pædagogisk tidsskrift (2020). Skrøbelige relationer – tidligere anbragtes fortællinger om familie. Lokaliseret den 6. juni 2022 på: <https://dpt.dk/temanumre/2020-4/skroebelige-relationer-tidligere-anbragtes-fortaellinger-om-familie>

Regeringen (u.å) Statsministerens nytårstale 1. januar 2020. Lokaliseret 26. maj.22 på: <https://www.regeringen.dk/aktuelt/statsministerens-nytaarstale/mette-frederiksens-nytaarstale-1-januar-2020/>

Servicestyrelsen (2007). Håndbog om anbringelsesreform. Lokaliseret 6. juni 2022 på: <https://sm.dk/publikationer/2007/jan/haandbog-om-anbringelsesreformen>

Socialstyrelsen (2011). Håndbog om Barnets reform. Lokaliseret 6. juni 2022 på: <https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/handbog-om-barnets-reform>

Socialstyrelsen (2012). Håndbog om forældresamarbejde. Forældresamarbejde og -støtte ved anbringelser af børn og unge. Lokaliseret 6. juni 2022 på: <https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/handbog-om-foraeldresamarbejde-foraeldresamarbejde-og-stotte-ved-anbringelser-af-born-og-unge>

De anbragtes vilkår (u.å.). De anbragtes vilkårs generelle anbefalinger. Lokaliseret 6. juni 2022 på: <https://www.deanbragtesvilkar.dk/vores-anbefalinger>

Vive (u.å). Anbragte børn i Danmark. Lokaliseret 7. juni 2022 på: <https://www.vive.dk/da/temaer/anbragte-boern-i-danmark/>

Vive (u.å). Anonymisering i kvalitative undersøgelser. Lokaliseret 7. juni 2022 på:
<https://www.vive.dk/da/udgivelser/anonymisering-i-kvalitative-undersogelser-15104/>

Bilag

Bilag 1: Interviewguide til semistruktureret fokusgruppeinterviews

Bilag 2: Mail til informanter

Bilag 3: Kodet transskribering af fokusgruppeinterview den 8.4.2022

Bilag 4: Kodet transskribering af fokusgruppeinterview den 11.4.2022